

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra politologie

Postoj americké administrativy vůči Somálsku

Bakalářská práce

Autor: Tomáš Kasapovský

Studijní program: B6701 Politologie

Studijní obor: Politologie

Vedoucí práce: Mgr. Martin Schmiedl

Hradec Králové, 2018

Zadání bakalářské práce

Autor: Tomáš Kasapovský

Studium: F14BP0072

Studijní program: B6701 Politologie

Studijní obor: Politologie

Název bakalářské práce: Postoj americké vlády vůči Somálsku

Název bakalářské práce AJ: The position of the American administration towards Somalia

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Somálsko, země, která je v mediálním diskurzu považována za krizovou oblast, a to nejenom kvůli tomu, že se nachází více jak 26 let ve stavu občanské války, ale i díky přítomnosti islamistického terorismu, regionálnímu separatismu či výskytu pirátství. A Spojené státy americké, jež si od událostí v Mogadišu na několik let odnesly zahraničně-politické trauma z intervencí a zásadně proměnily svoji zahraniční politiku vůči Somálsku. Tato bakalářská práce se věnuje analýze postoje americké administrativy vůči Somálsku, konkrétně jakým způsobem se proměňuje diskurz vůči Somálsku v průběhu času. Časově bude práce ohraničená od intervence USA 26. ledna 1992 v Mogadišu, po které došlo k obratu zahraniční politiky vůči intervencím nejenom v Africe, až po současný náhled a postoj Spojených států, které si stejně jako Somálsko v průběhu času prošly mnohými změnami. Práce se bude opírat o teorii lingvistického konstruktivismu. Autor v analytické části využije obsahovou analýzu, kterou bude zkoumat různá vyjádření (dokumenty, tiskové zprávy apod.) americké administrativy vůči Somálsku.

Barša, Pavel, Císař, Ondřej. 2008. Anarchie a řád ve světové politice. Praha: Portál. Bruton, E. Bronwyn. 2010. Somalia: a new approach. New York: Center for Preventive Action. Davis, John. 2007. Africa and the War on Terrorism. Hampshire: Ashgate Publishing Limited. Hesse, J. Brian. 2011. Somalia: State Collapse, Terrorism and Piracy. New York: Routledge. Kozák, Kryštof et al. 2009. Zahraniční politika USA za začátku 21. století. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky. Kubálková, Vendulka, Onuf, Nicholas a Kowert Paul. 1998. International Relations in a Constructed World. New York: M. E. Sharp. Onuf, G. Nicholas. 1989. The World of Our Making. Columbia: University of South Carolina Press. Schulz, Winfried, Helmut Scherer, Hagen, Lutz et al. 2004. Analýza obsahu mediálních sdělení. Praha: Nakladatelství Karolinum

Garantující pracoviště: Katedra politologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Martin Schmiedl

Datum zadání závěrečné práce: 23.1.2018

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval (pod vedením vedoucího bakalářské práce) samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne .....

.....

Tomáš Kasapovský

Rád bych na tomto místě poděkoval Mgr. Martinu Schmiedlovi, za vedení práce, odborné rady, cenné připomínky, vstřícný přístup a trpělivost. Poděkování patří také mé rodině, přátelům a blízkým, kteří mě při psaní práce podporovali.

Anotace

Kasapovský, Tomáš. 2018. Postoj americké administrativy vůči Somálsku. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové. Bakalářská práce.

Somálsko, země, která je v mediálním diskurzu považována za krizovou oblast, a to nejenom kvůli tomu, že se nachází více jak 26 let ve stavu občanské války, ale i díky přítomnosti islamistického terorismu, regionálnímu separatismu či výskytu pirátství. A Spojené státy americké, jež si od událostí v Mogadišu na několik let odnesly zahraničně-politické trauma z intervencí a zásadně proměnily svoji zahraniční politiku vůči Somálsku. Tato bakalářská práce se věnuje analýze postoje americké administrativy vůči Somálsku, konkrétně jakým způsobem se proměňuje diskurz vůči Somálsku v průběhu času. Časově bude práce ohraničená nástupem Billa Clintona do funkce prezidenta Spojených států 20. ledna 1993, až po současný náhled a postoj Spojených států, které si stejně jako Somálsko v průběhu času prošly mnohými změnami. Práce se bude opírat o teorii lingvistického konstruktivismu. Autor v analytické části využije obsahovou analýzu, kterou bude zkoumat různá vyjádření (dokumenty, tiskové zprávy apod.) americké administrativy vůči Somálsku.

Klíčová slova: americká administrativa, diskurz, jazyk, konstruktivismus, interpretace, intervence, Somálsko.

Annotation

Kasapovsky, Tomas. 2018. *The position of the American administration towards Somalia*. Hradec Králové: Philosophical Faculty, University of Hradec Králové. Bachelor Degree Thesis.

Somalia, a country that is considered in media discourse as a critical area, not only because it has been in civil war for more than 26 years, but also because of Islamist terrorism, regional separatism, or the incidence of piracy. And the United States, since the event in Mogadishu in 1993 America got trauma from interventions for several years, and has fundamentally transformed its foreign policy towards Somalia. This bachelor thesis deals with the analysis of the attitude of the US administration towards Somalia, namely how the discourse towards Somalia changes over time. Thesis will be set between Bill Clinton's inauguration as President of the United States on January 20, 1993, to the current view and attitude of the United States, which, like Somalia, has undergone many changes over time. The work will be based on the theory of linguistic constructivism. In the analytical section, the author uses a content analysis that will examine various statements (documents, press releases etc.) of the US administration towards Somalia.

Keywords: American administration, discourse, language, constructivism, interpretation, intervention, Somalia.

Obsah

Úvod.....	3
1 Teoretický rámec	10
1.1 Konstruktivismus	10
1.2 Dělení konstruktivismu	13
1.2.1 Dělení podle Johna Ruggieho.....	14
1.2.2 Dělení podle Jeffreyho Checkela.....	15
1.2.3 Dělení podle Emanuela Adlera.....	15
1.3 Lingvistický konstruktivismus a jazyk.....	17
2 Somálsko	20
2.1 Historické pozadí Somálska	20
2.1.1 Konec starého režimu	20
2.1.2 Mezinárodní intervence	21
2.1.3 Přejídné vlády	22
2.1.4 Svaz islámských soudů.....	23
2.1.5 Prozatímní ústava	23
2.2 Spojené státy a Somálsko	24
2.2.1 Vzájemné vztahy od vyhlášení nezávislosti	24
2.2.2 Přejrat v podvečer studené války	25
2.2.3 Nová kapitola vzájemných vztahů?.....	25
2.2.4 Intervence	26
2.2.5 Situace ke konci milénia.....	27
2.2.6 Válka proti teroru.....	28
2.2.7 AMISOM a rekonstrukce vzájemných vztahů	29
3 Zahraníční politika Spojených států.....	30
3.1 Pravomoci prezidenta Spojených států	30
3.2 Stěžejní aspekty.....	30
3.2.1 Demokracie a lidská práva	31
3.2.2 Rozvoj.....	32
3.2.3 Bezpečnost.....	33
3.2.4 Afrika.....	33
3.3 Somálsko	34
3.3.1 Stabilizace společnosti?.....	34
3.3.2 Umístění, mezinárodní obchod a pirátství.....	34

3.3.3	Válka proti teroru.....	35
4	Obsahová analýza	35
4.1	Aplikace metody	36
4.2	Stanovení výzkumných otázek.....	38
4.3	Operacionalizace a sběr dat.....	39
5	Analytická část	39
5.1	Téma násilností	40
5.2	Téma mezinárodní pomoci.....	43
5.3	Téma zhrouceného státu.....	46
5.4	Téma terorismu	49
5.5	Téma pirátství.....	52
5.6	Konotace vyjádření vůči Somálsku.....	54
5.6.1	Kladné proměnné.....	54
5.6.2	Negativní proměnné	56
5.6.3	Oscilace proměnných	57
6	Interpretace výsledků výzkumu	58
	Závěr	62
	Seznam pramenů a literatury	64
	Prameny	64
	Projevy.....	65
	Literatura.....	67
	Seznam tabulek a grafů	71
	Přílohy	i

Seznam použitých zkratk

AMISOM	African Union Mission in Somalia <i>Mise Africké unie v Somálsku</i>
ARPCT	Alliance for the Restoration of Peace and Counterterrorism
CIA	Central Intelligence Agency <i>Ústřední zpravodajská služba</i>
EU	European Union <i>Evropská unie</i>
FGS	Federal Government of Somalia <i>Somálská federální vláda</i>
ICU	The Islamic Courts Union <i>Svaz islámských soudů</i>
ISIL	The Islamic State of Iraq and the Levant <i>Islámský stát v Iráku a Levantě</i>
ISIS	The Islamic State of Iraq and Syria <i>Islámský stát v Iráku a Sýrii</i>
OAU	Organization for African Unity <i>Organizace africké jednoty</i>
ORH	Operation Restore Hope
OSN	United Nations <i>Organizace spojených národů</i>
OWSLF	Ogadeni Western Somali Liberation Front
SNM	Somali National Movement
SSDF	Somali Salvation Democratic Front
SPM	Somali Patriotic Movement
TFG	Transitional Federal Government <i>Somálská přechodná federální vláda</i>

TNG	Transitional National Government <i>Somálská přechodná vláda</i>
UNITAF	United Task Force
UNOSOM	United Nations Operation in Somalia <i>Operace OSN v Somálsku</i>
UNOSOM II	Second United Nations Operation in Somalia <i>Druhá operace OSN v Somálsku</i>
USA	United State of America <i>Spojené státy americké</i>
USAID	United States Agency for International Development <i>Agentura Spojených států pro mezinárodní rozvoj</i>
USC	United Somali Congress

Úvod

Somálsko hrálo na poli zahraniční politiky USA zajímavou roli. Diplomatické vztahy se zemí byly ustanoveny po vyhlášení nezávislosti v roce 1960. O devět let později v zemi došlo k svrnutí zvolené vlády, která byla nahrazena vládou ideologicky a ekonomicky závislou na Sovětském svazu. Po válce s Etiopií v sedmdesátých letech dvacátého století se Somálsko začalo obracet na západní státy v čele s USA. V rámci studené války Somálsko získalo ekonomickou a vojenskou podporu ze strany západu a Spojených států.¹ Naopak konec studené války v druhé polovině osmdesátých let byl spojen s obecným poklesem zájmu Američanů o zahraniční politiku. Do popředí se více dostávala ekonomická témata. Země na africkém kontinentu byly upozaděny před ekonomickými zájmy Spojených států jinde ve světě. Ztráta podpory ze strany západu vyústila v propuknutí občanské války v Somálsku.² Vypuknutím vnitrostátního konfliktu došlo ke ztrátě strategické významnosti země a režim v Mogadišu se následně v roce 1991 zhroutil (Bradbury 2010: 10).

Po zhroucení režimu se různé frakce snažily ovládnout celé (nebo jeho část) území Somálska. Americká ambasáda byla uzavřena již v roce 1991, přesto nikdy formálně Spojené státy neukončily diplomatické vztahy se Somálskem. Američané nabídli humanitární pomoc Somálsku, kde již v té době působila mise Organizace spojených národů UNOSOM³. Schválením rezoluce 794/1992 vznikla mise UNITAF⁴, která měla za cíl následující: „(...) za pomoci kapitoly VII charty OSN využít všech nezbytných prostředků k vytvoření bezpečného prostředí, pro poskytování humanitární pomoci

---

¹ V Etiopii se k moci dostala prozatímní vojenská rada Derg, která se začala postupně klonit ke komunistické ideologii (Záhořík 2008: 5–6). Když Somálsko v červenci roku 1977 zaútočilo na Etiopii, tak do vývoje zasáhl Sovětský svaz. Ten se přiklonil na stranu Etiopie jakožto výhodnějšího partnera pro východní blok (Bradbury 2010: 10).

² Kombinací změny mezinárodního prostředí a vnitropolitických problémů (vzniklé v období války s Etiopií, ale i pozůstatky z období kolonialismu) (Lewis 2008: 27–72).

³ Mise OSN (*United Nations Operation in Somalia*). První fáze probíhala od dubna až do prosince 1992. Druhá od března 1993 až března roku 1995 (Cohen 2000: 208-213).

⁴ Mise OSN a mezinárodní koalice pod vedením USA (*Unified Task Force*). Probíhala v mezidobí první a druhé fáze UNOSOM čili od prosince 1992 do května roku 1993 (Cohen 2000: 213-215).

v *Somálsku*. (...)“: Nicméně misi OSN pod vedením Američanů se nepodařilo ukončit násilí ani odzbrojit válčící frakce.

Vzhledem k nesnázím Spojených států v Somálsku byla mise UNITAF nahrazena pokračováním mise UNOSOM. Situace se však v druhé polovině roku 1993 stala více problematickou. Generál Aidid⁵ a všichni zodpovědní za zavraždění 24 pakistánských vojáků ve službách OSN měli být zatčeni a předvedeni před mezinárodní soud. Snaha o zatknutí Aidida vyústila ve střet obou sil a neblaze proslulé sestřelení amerických helikoptér Black Hawk 3.–4. října 1993 v Mogadišu (Bradbury 2010: 10–14).

Za účelem ochrany amerických zájmů se více začalo spoléhat na spolupráci s regionálními partnery než na využití přímé vojenské účasti. V somálském případě došlo k významné spolupráci s Eritrejí, Etiopií a Džibuti (Woodward 2006: 77–78). Po útocích 11. září 2001 na světové obchodní centrum v New Yorku se znovu ukazuje strategický význam kontinentu pro zahraniční politiku Spojených států.

Vzhledem k situaci v zemích východní Afriky se oblast stala strategicky ústředním bodem ve válce proti mezinárodnímu terorismu⁶ (Davis 2007: 1–8). Susan Rice, bývalá náměstkyně ministra zahraničí USA, pro africké záležitosti (*Assistant Secretary for African Affairs*) prohlásila 15. listopadu 2001 ve svědectví pro sněmovnu reprezentantů v podvýboru pro Afriku následující: „*Afrika je bohužel Achillovou patou globálního terorismu. Al-Káida a další skryté teroristické buňky jsou aktivní napříč celou Afrikou. Plánují, financují, cvičí a provádějí teroristické operace v mnoha částech Afriky, a to nejen ze Súdánu a Somálska. (...) Stručně řečeno, teroristické sítě důkladně využívají Afriku. A v tomto procesu přímo ohrožují naši národní bezpečnost.*“ (Davis 2007: 64–65).

V průběhu let se četné snahy o mediaci Somálského konfliktu transformovaly do zřízení přechodné vlády v roce 2004. Následně v roce 2012 Somálsko dokončilo svou politickou tranzici prostřednictvím

---

⁵ Mohamed Farrah Aidid. Samozvaný Somálský vůdce (*warlord*).

⁶ Od roku 1998 se země Afrického rohu (tedy Keňa, Etiopie, Džibuti, Somálsko, Eritrea a Súdán) ukázaly jako hlavní zdroj terorismu na kontinentě. Súdán se stal bezpečným útočištěm pro řadu teroristů, z nichž nejznámější Usáma bin Ládinem jakožto zakladatel mezinárodní teroristické sítě Al-Káida (Davis 2007: 63).

omezených a nepřímých voleb do nového federálního parlamentu a voleb nového prezidenta. Vzhledem k tomu, že v Somálsku došlo k přijetí prozatímní ústavy, tak Spojené státy formálně uznaly novou federální vládu Somálska (*Federal Government of Somalia*) ke dni 17. ledna 2013. Po dvacetileté diplomatické nepřítomnosti byl první velvyslanec federální vlády Somálska 14. července 2014 akreditován ve Washingtonu. V únoru 2017 federální vláda dokončila první volební proces z roku 2012 a vybrala nový federální parlament (U.S. Department of State 2018).

Tento příklad společné historie Americko-Somálských vztahů nám ukazuje jejich vzájemnou propojenost a komplexnost. Složitost vztahů ilustruje fakt, že si Spojené státy začátkem 90. let odnášejí nepříjemnou zkušenost z intervence v Somálsku. Autor práce odpoví na výzkumnou otázku: *Jakým způsobem se v průběhu času změnil diskurz Spojených států vůči Somálsku?* Hlavní otázka také vede k celé řadě podotázek. Autor práce také odpoví na otázku:

- I. *Jakým způsobem se proměnila politika Spojených států vůči Somálsku za výkonu funkce prezidenta Billa Clintona, George W. Bushe, Baracka Obamy a Donalda Trumpa?*

Dalším aspektem, který se výrazně projevuje v posledních letech je mezinárodní terorismus. Autor se v další podotázce zaměří na období od vzniku a úpadku organizace Islámský stát v Iráku a Sýrii:

- II. *Jakým způsobem, zdali vůbec se projevila existence organizace Islámský stát v Iráku a Sýrii na vyjádření americké administrativy vůči Somálsku?*

Mezi další dlouhodobé aspekty Somálska patří moderní forma pirátství. Proto další výzkumná podotázka se táže:

- III. *Jakým způsobem se projevila moderní forma pirátství na vyjádření americké administrativy vůči Somálsku?*

Autor zvolil pro tuto práci obsahovou analýzu, která je aplikována na projevy úřadujících prezidentů Spojených států. Cílem práce bude tedy zjistit, jakým způsobem se prezidenti Spojených států vyjadřují k Somálsku.

Způsob, jakým pohlížíme sami na sebe a své místo ve světě, ovlivňuje to, jakým způsobem nahlížíme a vystupujeme při kontaktu s ostatními lidmi. Právě díky tomu je v práci využita teorie konstruktivismu, rovněž také uváděná jako sociální konstruktivismus. Teorie dává větší pozornost kategoriím jako ideje, identita, ideologie, jazyk a kultura. Konstruktivismus vychází z představy, že realita mezinárodních vztahů je sociálním konstruktem a aktéři se vzájemně ovlivňují. Jednou z hlavních domén pro konstruktivismus je výzkum vlivu jazyka, protože jazyk není jen komunikačním nástrojem, ale také pomáhá konstruovat realitu. Lidé skrze jazyk popisují svět, a to tak, jak na něj nahlížíme. Skrze jazyk utváříme lidskou společnost, skrze něj se řídíme a podle něho žijeme. Tedy skrze jazyk jsme zkonstruovali náš svět a naši realitu (Adler 2013: 121–128).

Konfrontace neorealismu s neoliberalismem se v průběhu osmdesátých let sjednotila a vytvořil se tím prostor pro vznik konstruktivismu. K zásadnímu výzkumu konstruktivistické teorie dochází v osmdesátých letech v souvislosti s tzv. čtvrtou velkou debatou (Barša, Císař 2008: 294–295). *„Konstruktivismus není teorie jako taková. Nenabízí obecné vysvětlení, pro to, co lidé dělají, proč se společnosti odlišují, jak se svět mění. Namísto toho se konstruktivismus snaží přemýšlet o věcech, které se zdají být navzájem nesouvisející, protože pojmy a výroky, týkající se těchto věcí, spolu často také nesouvisí“* (Onuf 2013: 3). Právě nyní citovaný autor Nicholas G. Onuf zavedl samotné základy a pojem konstruktivismus ke konci 80. let 20. století (Kubálková 1998: 4). Sociálně-konstruktivistická teorie vybočuje z proudu dalších teorií mezinárodních vztahů, protože se sama do značné míry opírá o sociologii, a tak její hlavní objekty zájmu nejsou jednotky (stát, jedinec a podobně), ale spíše specifické historické vztahy k ostatním jednotkám a aktérům (Onuf 2013: 3–4). Mezi nejvýznamnější stoupence této teorie můžeme zařadit například Alexandra Wendta, Friedricha Kratochwila, Johna Ruggieho nebo Vendulku Kubálkovou.

Časově bude práce ohraničena nástupem Billa Clintona do funkce prezidenta Spojených států 20. ledna 1993. Konec ohraničení práce směřuje k poslednímu memorandu k Somálsku prezidenta Trumpa ze dne 4. dubna 2018.

Práce je rozdělena do pěti částí. V první části práce autor představí konstruktivistickou teorii mezinárodních vztahů, její historický vývoj a nejvýznamnější teoretiky. Následně se zaměří na jednotlivá dělení konstruktivismu podle tří významných autorů konstruktivismu a to tak, aby vysvětlil výběr lingvistického proudu konstruktivismu. Ten je následně podrobněji popsán, protože se jedná o hlavní teoretický pilíř práce. Teoretický základ práce autor čerpal mimo jiné z knihy *Handbook of International Relations* (2013), přesněji příspěvku od Emanuela Adlera, nebo také z knížek *World of Our Making: Rules and Rule in Social Theory and International Relations* (1989) a *Making Sense, Making Worlds: Constructivism in Social Theory and International Relations* (2013) od Nicholase G. Onufa.

Druhá část má za cíl popsat historické pozadí Somálska. Také má zároveň ukázat momenty v minulosti, které jsou pro Spojené státy a Somálsko stěžejní. Popis se zaměří převážně na události, které zásadně ovlivnily nebo nadále ovlivňují vztahy obou zemí. Tato část je v práci zahrnuta proto, aby čtenář byl obeznámen s historickým pozadím, kontextem a případnou reakcí Spojených států na události v Somálsku.

Třetí část má za úkol přiblížit zahraniční politiku Spojených států. Přesněji řečeno nejvýznamnější aspekty americké zahraniční politiky. Následně dojde k jejich aplikaci na somálský případ v kontextu situace v mezinárodním prostředí. Vývoj v mezinárodním prostředí zásadně ovlivňuje vztahy a dění mezi státy. A je tedy důležitým prvkem pro pochopení činnosti Spojených států vůči zemím jako je Somálsko.

Ve čtvrté části se autor bude věnovat analytickému rámci práce. Představí způsob, který zvolil pro zpracování dat, jenž bude využívat v následující části práce. Čtenář bude seznámen s projevy nebo dokumenty, které budou podrobovány obsahové analýze. Tato část jasně vymezí hranice, ve kterých bude probíhat následný výzkum.

V poslední části pak bude aplikována obsahová analýza na důležité projevy a vyjádření, která budou časově omezeny na období mezi 20. lednem 1993 až po 4. dubna 2018. Autor ke konci pomocí četnosti klíčových slov odpoví na otázky, které si v úvodu stanovil. Teorie konstruktivismu a obsahová analýza se potýkají s nedostatky, které je třeba brát v potaz. Autor

si je vědom, že výsledky obsahové analýzy mohou být zkresleny samotným výběrem dokumentů, dostupností článků online a znalostí angličtiny. Výsledky práce nelze tak brát za konečné nebo vyčerpávající, ale přesto dokáží odpovědět na autorem položené otázky, na kterých je založena tato práce.

Literatura využitá v teoretické části práce byla již okrajově zmíněna výše. Především se jedná o díla osobností zabývajících se konstruktivistickým pojetím mezinárodního prostředí. Krom již zmíněného Nicholase G. Onufa, autor čerpal z publikace *International Relations in a Constructed World* (1998) kolektivu autorů Vendulky Kubálkové, Nicholase G. Onufa a Paula Kowerta. Zde mimo jiné také stojí za zmínku práce od autorů česky psaných publikací. *Teorie mezinárodních vztahů* (2003) od P. Druláka posloužila autorovi jako základní přehled o všech dosavadně nejvýznamnějších teoriích mezinárodních vztahů. Vzhledem ke komparaci dělení konstruktivismu podle tří významných konstruktivistických autorů bude práce čerpat také z jejich publikací. Významnou příručkou, jak název připomíná, je sborník *Handbook of International Relations* (2013), který obsahuje příspěvky od celé řady teoretiků mezinárodních vztahů. Mezi nejvýznamnější příspěvky autor považuje kapitolu od Emanuela Adlera, která objasňuje evoluci konstruktivistické teorie, její sociologické základy a debaty uvnitř konstruktivistického přístupu.

Ve druhé a třetí části práce je použita převážně literatura historická. Článek *Endless war: a brief history of the Somali conflict* (2010) od M. Bradburyho a S. Healy shrnuje zásadní události Somálské občanské války. Článek od Gerarda Pruniera *Somalia – Civil War, Intervention and Withdrawal 1990–1995* (1995) také shrnuje podrobně prvních 5 let intervence Spojených států a OSN v Somálsku. V práci jsou také využity materiály z knihovny britského parlamentu, přesněji od autora Jona Lunna, a to *Somalia: March 2018 update* (2018) a *Interlocking crises in the Horn of Africa* (2008). Je třeba také zmínit zprávu od B. E. Brutona *Somalia: A New Approach* (2010), jež čtenáře uvádí do problematiky dlouholetého konfliktu v Somálsku. V neposlední řadě vztahy Somálska a Spojených států pak objasňuje kniha od P. Woodwarda *US Foreign Policy and the Horn*

of Africa (2006). Zahraniční politiku spojených států nejenom vůči Africe pak také shrnuje publikace od Clarka, Richarda *Against All Enemies: Inside America's War on Terror* (2004).

Metodologická část je opřena o publikaci *Analýza obsahu mediálních sdělení* (2004) kolektiva autorů v čele s Helmutem Schererem jakožto odborníkem na obsahovou analýzu. Mimo jiné také čerpá z materiálů *Content Analysis* (2016) od Jamese Driska a Tiny Maschi nebo publikace *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology* (2004) od Klause Krippendorffa. V závěru je třeba ještě zmínit knihu Roberta Webera *Basic Content Analysis* (1990).

Analytická část práce se opírá o prezidentské projevy. K tomu autor využil svazků nazvaných *Public Papers of the Presidents of the United States*. Svazky obsahují všechny prezidentské projevy, a to od prezidentů Hoovera až po Baracka Obamu. Publikace spravuje Národní historická a publikační komise Spojených států. Ty jsou pak dostupná také v elektronické verzi s názvem *Compilation of Presidential Documents*, které již obsahují druhé funkční období prezidenta Obamy a současná prohlášení Donalda Trumpa. Ověření získaných informací proběhlo na stránkách Bílého domu. V případě Baracka Obamy a Donalda Trumpa je využít i jejich twitterový⁷ účet.

---

⁷ V případě obou prezidentů lze nalézt některá vyjádření pouze na jejich twitterovém profilu.

1 Teoretický rámec

Jak již autor zmínil v úvodu, tato práce zkoumá proměnu diskurzu Spojených států vůči Somálsku, a to pomocí metody obsahové analýzy. Samotná obsahová analýza bude postavena na konstruktivistické, resp. konstruktivisticko-lingvistické teorii. Je tedy na místě tento teoretický přístup popsat a zaměřit se na jeho lingvistickou část, která je teoretickým pilířem této práce. V první části se autor věnuje historickému vývoji a hlavním představitelům konstruktivismu. Následně se v další části čtenář obeznámí s konstruktivistickou teorií jako takovou a jejím dělením na několik odlišujících se proudů. Díky rozdělení konstruktivismu se čtenář seznámí s lingvistickou školou konstruktivismu. Ještě je třeba ze začátku zmínit, že autor klade rovnítko mezi konstruktivismem a sociálním konstruktivismem⁸.

1.1 Konstruktivismus

Prvopočátky konstruktivismu lze datovat do poloviny dvacátého století ke Karlu Deutschovi a Ernstu Haasovi. Příkladem může být práce Karla Deutsche, která měla zásadní vliv na pozdější vývoj konstruktivismu. Ostatně student Deutsche Peter Katzenstein se stal významným představitelem konstruktivistického přístupu. To samé platí i pro Katzensteina, který ovlivnil následující generaci svých studentů, mezi něž řadíme například Christiana Reus-Smita, Richarda Price nebo Audie Klotzovou. Podobnou analogii složitosti vztahů, které utvářely základy konstruktivismu, můžeme nalézt i u Raymonda Duvalla, Alexandra Wendta, ale také již zmíněného Haase, který se stal mentorem pro Friedricha Kratochwila a Johna Ruggieho (Adler 2013: 118–119). Samotný název konstruktivismus poprvé popsal ve svém publikaci *World of Our Making: Rules and Rule in Social Theory and International Relations* (1998) Nicholas G. Onuf, a to na základě článků a knihy Alexandra Wendta.

---

⁸ „(...) Též také označován jak sociální konstruktivismus, neboť základní podstatou konstruktivismu je přesvědčení o sociálně-politickém světě, jenž je konstruován lidskou činností. (...)“ (Kubálková, Onuf, Kowert 1998: 20).

K rozšíření výzkumu sociálně-konstruktivistického přístupu přispěla mimo jiné⁹ v osmdesátých letech dvacátého století tzv. čtvrtá velká debata mezi pozitivisty a postpozitivisty¹⁰. Pozitivisté, na rozdíl od postpozitivistů, nebyli schopni reflektovat a vysvětlit příčinu konce studené války (Drulák 2003: 50–51). Konstruktivisté a postpozitivisté celkově, na rozdíl od pozitivistů, zastávají myšlenku, že „(...) *mezinárodní vztahy jsou alespoň zčásti konstituovány v představách hlavních aktérů, nejsou tudíž čisté objektivní realitou, nezávislou na lidském vědomí. Ukazují, že mezinárodní vztahy nejsou pouze souhrnem materiálních faktorů vojenské či ekonomické povahy, nýbrž také souhrnem představ, které vedou jednání aktérů mezinárodních vztahů.*“ (Drulák 2003: 51). Tento příklad ukazuje, že konstruktivisté dokáží nahlížet na mezinárodní vztahy způsobem, který dokáže pojmenovat a vysvětlit nové jevy, včetně vyjadřování aktérů v mezinárodním prostředí, pro než realisté a liberálové nemají vysvětlení. Vítězi čtvrté velké debaty se tedy staly postpozitivisté. Kratochwil v tomto případě ve svém příspěvku *The embarrassment of changes: neo-realism as the science of Realpolitik without politics* dokonce mluví o ponížení realistů a neorealistů z neschopnosti vysvětlit pád Sovětského svazu a komunismu ve střední a východní Evropě (Kratochwil 1993: 63–64).

Konstruktivismus se výrazněji prosazuje ve střední a východní Evropě po pádu komunistických režimů a obnově politologických studií. Na sociální konstruktivismus bylo nahlíženo jako na teorii, která přinese revoluční změnu v nahlížení na mezinárodní vztahy. Ostatně liberálové ve snaze rehabilitovat liberální institucionalismus¹¹ převzali jazyk konstruktivismu (Beneš 2010: 103). Tento fakt spolu s nahlížením na konstruktivismus jako revoluční změnu v mezinárodních vztazích se ovšem negativně podepsal na konstruktivismus jako takovém. Po zjištění, že konstruktivismus nemůže dát na mnohé otázky odpověď, došlo k poklesu zájmu a návratu mnohých konstruktivistů zpátky k liberalismu. V posledních deseti letech můžeme

---

⁹ Zájem o konstruktivismus se rozšířil po konci studené války, viz. níže.

¹⁰ Mezi pozitivisty řadíme zástupce realistické a liberální teorie. Postpozitivisté se skládají z některých liberálních a neomarxistických směrů, postmodernistů, feministek a především konstruktivistů (Drulák 2003: 51).

¹¹ Byl poražen v předchozích třech dekadách realismem (Beneš 2010: 103).

sledovat tendence o spojení myšlenek různých teoretických škol, například konstruktivismu a realismu¹² (Adler 2013: 118–121).

Konstruktivistický přístup má mnoho společného se skupinou tzv. kritických teorií, pro které je charakteristické přesvědčení, že v oblasti společenských věd neexistuje žádná objektivní pravda a teorie o mezinárodních vztazích vždy slouží určitému politickému cíli. Nelze jednu teorii označit za jednoznačně platnou a druhou ohodnotit přesně naopak. V konstruované sociální realitě neexistuje situace, na niž lze použít pohled „jeden nebo druhý“ (Pouliot 2007: 379). O samotném konstruktivismu se pak mluví jako o tzv. střední cestě mezi kritickými a pozitivistickými teoriemi (Drulák 2003: 111). Emanuel Adler připomíná, že konstruktivismus je považován spíše za přístup nežli za tradiční teorii mezinárodních vztahů jako již zmíněný realismus, marxismus nebo liberalismus (Adler 2013: 114). Nicholas Onuf (2013: 3) tvrdí, že: *„Konstruktivismus není teorie jako taková. Neposkytuje obecné vysvětlení pro to, co lidé dělají, proč se společnosti liší, jak se svět mění. Namísto toho se konstruktivismus snaží přemýšlet o záležitostech, které se zdají být navzájem nesouvisející, neboť pojmy a výroky, týkající se těchto věcí, spolu také nesouvisí.“* Svět, který tedy konstruktivisté vidí, není ani lepší ani horší než svět, který vidí neorealisté a neoliberálové. Je to ale svět, který je hlubší, více nahodilý, neočekávaný, překvapivý a je obdařen více možnostmi (Adler 2013: 121).

Pouze díky dohodě mezi lidmi jsou společenská fakta fakty. Tedy květina a skála se liší, protože jejich existence závisí na našem jazyce a povědomí. Jinými slovy, společenská fakta jsou závislá na kolektivním porozumění a diskurzu kolektivního vědění k fyzické realitě. Například, když označujeme některé skupinky lidí jako „my“ (*self*) a ostatní jako „oni“ (*the others*), dostávají se do popředí myšlenky toho, co je v „našem“ (*our*) zájmu, na rozdíl od „jejich“ (*other's*) zájmů. Navzájem zkoumáme, sdílíme nahlížení a rozmýšlení o světě. Což činí z jednotlivců aktéry (*agents*), kteří ovlivňují svět kolem sebe (Adler 2013: 121).

---

¹² O to se snaží například Samuel Barkin ve své publikaci *Realist Constructivism: Rethinking International Relations Theory* z roku 2010 nebo Stacie Goddard se svým příspěvkem do časopisu *International Security* z roku 2008 *When Rights Makes Might – How Prussia overturned the European Balance of Power* (Adler 2013: 120).

Základem sociálního konstruktivismu je tvrzení, že lidské bytosti jsou společenské bytosti a bez sociální interakce a vazeb bychom lidmi nebyli. Tudíž lidé vytvářejí společnost a společnost dělá lidi lidmi. Právě základní sociální vazby z nás dělají (konstruují) to, čím jsme. Svět je nejen tvořen děláním (*doing*), ale také mluvením (*saying*). Konstruktivistický přístup považuje mluvení za děláni. Mluvení je neoddělitelně spojeno s dosažením hodnotového cíle samotného mluvčího (Onuf 2013: 30–36). Realita je tedy tvořena pomocí řečových aktů (*speech acts*, tzv. něco děláme tím, že to říkáme), kterými nejenom popisujeme realitu, ale také ji konstruujeme (Adler 2013: 125). Naše poznávání materiálního světa je předem ovlivněno naším vnímáním reality a zároveň jej nelze odloučit od prostředků jako je jazyk, pomocí něhož dostává svět smysl (Pouliot 2007: 363).

1.2 Dělení konstruktivismu

Roztříštěnost lze dohledat již u zrodu konstruktivistického přístupu. Jako takový, jak již bylo zmíněno v předešlé kapitole, se formoval postupně od 50. let skrze práce řady významných teoretiků mezinárodních vztahů. To umožnilo ostatním školám reagovat nezávisle na sobě na jednotlivé autory, a tím docházelo k ještě většímu štěpení formujícího se konstruktivismu (Adler 2013: 118–119). Až koncem 80. let se na dvou místech světa začal formovat konstruktivismus tak jak ho známe dnes. Nicholas Onuf přišel se svou, již v práci zmiňovanou, knihou *World of Our Making* v roce 1989. Alexander Wendt v roce 1992 přispěl dílem *Anarchy is What States Make of It*.¹³ Obě publikace pomohly dostat konstruktivismus do širšího povědomí lidí v prostředí teorií mezinárodních vztahů. Nevznikla tedy jedna, ale rovnou dvě významné práce zabývající se čistě konstruktivismem (Beneš 2010: 102). Tento fakt naznačuje, že konstruktivismus není uceleným přístupem. Ostatně sami představitelé se neshodují, jestli konstruktivismus je analýzou, modelem, programem nebo přístupem výzkumu mezinárodních vztahů (Šedivý 2002: 8). Samotné konstruktivistické proudy se v určitých aspektech odlišují. Jak ale v následující kapitole zjistíme jejich základní myšlenky (odmítání pozitivistických metod měření, důraz na roli sociálních vztahů atd.)

---

¹³ Nutno podotknout, že se nejedná o Wendtův první příspěvek ke konstruktivistické teorii.

zůstávají stejné. Mezi základní a nejuvěrněji popisující rozdělení konstruktivistických škol autor vybral dělení tří autorů.

1.2.1 Dělení podle Johna Ruggieho

V roce 1998 představil John Ruggie (1998: 35–36) rozdělení konstruktivistických škol, a to ve svém díle *Constructing the World Policy*. V samotném úvodu Ruggie připomíná že samotných variant přístupu je celá řada. Příkladem můžeme zmínit emancipační, feministické, genealogické nebo jurisprudenční konstruktivistické varianty. Ovšem pro Ruggieho jsou více důležité filozofické základy a jejich vztah k společenským vědám. Podle tohoto kritéria rozlišuje tři varianty.

První variantu nazývá *neoklasicistním konstruktivismem* a jedná se o přístup, jenž má epistemologickou blízkost s pragmatismem. Využívá se například při teorii řečových aktů (*speech act theory*) nebo při teorii komunikativní činnosti (*theory of communicative action*). Autoři spadající pod neoklasicistní konstruktivismus jsou obeznámeni, že jejich poznatky jsou nestabilní a pouze dočasné. Jako hlavní představitele této varianty konstruktivismu Ruggie počítá sebe, Nicholase Onufa, Ernsta Haase, Friedricha Kratochwila nebo například Emanuela Adlera.

Druhý přístup Ruggie označuje jako *postmodernistický konstruktivismus*. Prapůvod myšlenky můžeme dohledat už u Friedricha Nietzscheho. Postmodernistický konstruktivismus odděluje epistemologii od modernistických praktik a předpisů. Je zde kladen důraz na jazykovou konstrukci subjektů, jenž je výsledkem diskurzivních praktik. Také odmítá otázku kauzality. Mezi hlavní představitele tohoto směru Ruggie uvádí například Davida Cambella, Jamese Der Deriana a R. B. J. Walkera.

Třetí přístup je označován jako tzv. *naturalistický konstruktivismus*. Kombinuje v sobě prvky dvou předchozích variant a právě proto ho Ruggie považuje za střední cestu. Využívá některé prvky tradičních teorií, ale je také zakotven ve filozofické doktríně vědeckého realismu. Vědecké bádání jak hmotného, tak společenského světa se do velké míry zabývá nepozorovatelnými a většinu času i intersubjektivními aspekty společenského života, které existují nezávisle na duševních stavech většiny jednotlivců, kteří

ho tvoří. Za naturalistické konstruktivisty Ruggie považuje Wendta nebo Davida Desslera.

1.2.2 Dělení podle Jeffreyho Checkela

Jeffrey Checkel (2006: 4–6) v roce 2006 popsal tři konstruktivistické směry. První nazval tzv. *konvenčním konstruktivismem*. Tato varianta převážně dominuje ve Spojených státech a zkoumá úlohu norem. V řadě případů i identit při formování mezinárodních politických výsledků. Teoretikové následující tento směr jsou převážně pozitivisté, kteří se snaží o budování tzv. mostů v prolínání různých teoretických pohledů. Hlavními představiteli jsou Jarle Trondal, Martha Finnemore nebo Kathryn Sikkink.

Druhý směr nazval *interpretativním konstruktivismem*. Interpretativní směr je velice populární v Evropě a poskytuje možnost zkoumat roly jazyka při zprostředkování a budování sociální reality. Vzhledem ke svému závazku k různým formám postpozitivistických epistemologií nelze tuto roli vysvětlit v tom smyslu, že A způsobuje B. Spíše se ptá, jak je to možné (*how possible*). Interpretativní směr se tedy orientuje na to, jak je možné, že existují nematerialistické faktory, které mají vliv na rozhodovací proces a na změnu identit. Mezi hlavního představitele Checkel řadí T. Banchoffa.

Poslední variantu Checkel pojmenoval jako tzv. *radikální konstruktivismus*¹⁴. Také tento směr se zaměřuje na interpretaci jazyka, ale přidává explicitní normativní rozměr tím, že odhaluje implikace výzkumníka na reprodukci identit a světa, který je zkoumán. Představitelé tohoto směru nezpochybňují jazykem danou realitu, ale jsou velmi kritičtí k výkladu a důkladněji se zaměřují na interpretaci.

1.2.3 Dělení podle Emanuela Adlera

Emanuel Adler (2013: 116–117) přichází s dělením na rovnou čtyři směry konstruktivismu. Jako první směr Adler popisuje *modernistický konstruktivismus*. Už v úvodu se odkazuje na podobnost s Ruggieho neoklasicistním konstruktivismem. Cílem je odhalit kauzální sociální mechanismy a konstitutivní sociální vztahy, které vysvětlí mezinárodní

---

¹⁴ Též také kritický konstruktivismus.

vztahy více srozumitelněji než jiné tradiční teorie. Mezi hlavní představitele Adler řadí sebe, již zmíněného Johna Ruggieho, Alexandra Wendta, Petera Katzensteina, Marthu Finnemore a další.

Jako druhý směr Adler popisuje *radikální konstruktivismus*, který zahrnuje postmoderní a poststrukturální perspektivy. Tento směr klade velký význam na radikální obrat od funkce jazyka (a tedy na subjektivní hermeneutiky) k emancipačním nebo dekonstruktivistickým postojům obecného poznání. Jako takový leží na krajním okraji konstruktivismu v sociálních vědách. Obecně platí, že radikální konstruktivisté nezpochybňují existenci materiální skutečnosti, naopak nejčastěji provádějí empirický výzkum. Jelikož však věří, že materiální skutečnost nemůže být skutečně zastoupena, jsou označováni za agnostiky a raději se soustředí na analýzu diskursu a textů. Mnoho radikálních konstruktivistů se ocitá mimo teorii jako takovou. Zastávají názor, že žádné prohlášení nemůže být platnější než jiné. Tedy nelze dělat nic k posouzení platnosti normativních a epistemických tvrzení a že věda je tedy jen jedním hegemonickým diskursem. Adler mezi hlavní představitele řadí Davida Cambella, Jamese Der Deriana, R. B. J. Walkera a další.

Následující variantu označuje jako *kritický konstruktivismus*. Ta vyplývá z kombinace objektivní hermeneutiky a racionálního vědění. Kritičtí konstruktivisté sdílejí názor, že snaha o lepší pochopení mechanismů, na nichž je založen sociální a politický řád, je krokem pro emancipaci společnosti. Obecně platí, že kritičtí konstruktivisté mají pragmatický přístup. Jako hlavní představitele Adler považuje Andrewa Linklatera, Roberta Coxe, Paula Kealyho a další.

Posledním, tedy čtvrtým směrem podle Adlera je *modernisticko-lingvistický konstruktivismus*. Tento směr bývá často označován také jako konstruktivismus řídicí se pravidly (*rules constructivism*). Lingvistický konstruktivismus je výsledkem kombinace subjektivní hermeneutiky a kognitivního zájmu ve snaze porozumět sociální skutečnosti. Modernisticko-lingvističtí konstruktivisté zdůrazňují důležitost diskursu, kterým provádějí empirický, historický a interpretační výzkum zaměřený na pochopení vzniku společenské reality. Mezi hlavní představitele řadíme

Friedricha Kratochwila a Nicholase Onufa. Vzhledem k zaměření práce autor v následující kapitole tento směr více popíše.

Pokud porovnáme práce Ruggieho, Checkela a Adlera tak můžeme říci, že se výrazně překrývají a navzájem doplňují. To i přesto, že Adler vybočuje s počtem dělení konstruktivismu díky zařazení radikálního konstruktivismu. Ovšem jak jsme se přesvědčili, tak můžeme říct, že samotný radikální konstruktivismus vybočuje a nezapadá do konstruktivistického konceptu. Ostatní směry se většinou shodují hodnotovou blízkostí, ale také s podobným zařazením významných konstruktivistů do příslušných skupin. Například Adlerův modernisticko-lingvistický konstruktivismus má mnoho společného s Ruggieho neoklasicistním a Checkelovým interpretativním konstruktivismem. Vzhledem k tomu, že autor pracuje s tématem proměny diskurzu Spojených států vůči Somálsku a bude v rámci metodologie zkoumat výroky čelních představitelů Spojených států, tak se lze na tuto výzkumnou otázku nejlépe podívat skrze lingvistický konstruktivismus od Adlera.

1.3 Lingvistický konstruktivismus a jazyk

Lingvistika se do mezinárodních vztahů dostala na počátku osmdesátých let, a to hlavně za pomoci konstruktivismu a poststrukturalismu. V roce 1989 vyšlo mnoho publikací věnující se tomuto tématu¹⁵ a do popředí se více dostal výzkum užívání jazyka. Tím se mezinárodní vztahy mohly oprostít od pohledu, že státy jsou jedinými aktéry v mezinárodním prostředí a více se zaměřit na jednotlivce. Mezi první průkopníky v této oblasti můžeme řadit Nicholase Onufa, který rekonstruoval teorii mezinárodních vztahů tím, že přenesl řečové akty (*speech acts*) do centra disciplíny (Adler 2013: 118–119). Podle něj se aktéři a společnost vzájemně konstruují pomocí jazyka. Různé řečové akty, zejména asertivní (*assertive*), direktivní (*directive*) a závazné (*commissive*) řečové akty se mohou vyvinout do různých pravidel, jako jsou instrukční (*instructive*) pravidla, směrnice (*directive*) a závazné (*commissive*) předpisy. Tyto kategorie dohromady mohou vytvářet sociální pravidla, která řeknou aktérům, co mají v konkrétní

---

¹⁵ Mezi nejdůležitější můžeme zmínit *World of Our Making* (1989) od Nicholase Onufa, *Rules, Norms and Decisions* (1989) od Friedricha Kratochwila anebo *International / Intertextual Relations* (1989) od Jamese Der Deriana a Michaela Shapira.

situaci dělat. Onuf používá analogii s loveckou sezónou, aby ukázal dělení aktu řeči:

- 1) Vy tvrdíte, že začala kachní sezóna. (*You assert that duck season has begun*). Můžeme také říci: Začala kachní sezóna! (*Duck season has begun!*).
- 2) Ona požaduje, abychom šli střílet kachny. (*She demands that we all go duck hunting*). Také může říci: Jdeme střílet kachny! (*Let's go duck hunting!*).
- 3) Já slíbím, že udělám kachnu k večeři. (*I promise to cook roast duck for dinner*). Můžeme také říci: Udělám večeři! (*I'll cook!*).

Forma aktu řeči je tedy následovná: Já (vy, ...) tvrdím (navrhuji, slíbím, ...) komukoliv, kdo mě poslouchá, že existuje, nebo může existovat situace, které může být dosaženo. Tedy tvrdím (*assert*), že je kachní sezóna. Dávám pokyn (*direct*) k lovení kachen a zavazuji (*commit*) se k udělení kachny k večeři. Z tohoto důvodu může jedinec ovlivnit způsob jednání ostatních aktéru za pomoci svého projevu, který může být v jakékoliv formě. (Onuf 2013: 8–13).

Kromě již mnohokrát zmiňovaného Nicholase Onufa mezi hlavní představitele věnující se lingvistickému konstruktivismu řadíme i Friedricha Kratochwila. Oba autoři se shodují, že lidé skrze jazyk popisují svět, a to tak, jak na něj nahlížíme. Skrze jazyk utváříme lidskou společnost, skrze něj se řídíme a podle něho žijeme. Tedy skrze jazyk jsme zkonstruovali náš svět a naši realitu (Onuf 2013: 3–4; Kratochwil 1989: 6–7). Nicholas Onuf (1989: 39) dokonce ve své knize *World of Our Making* začíná biblickými slovy, že na počátku bylo slovo. Jazyk sám o sobě je tedy nesmírně silný nástroj. Některá slova nebo kombinace slov mohou vyvolat pocity úzkosti, strachu, rozčilení nebo radosti. Pomocí slov můžeme konstruovat novou realitu a tím zmanipulovat smýšlení našeho okolí v náš prospěch. Jazyk tedy hraje aktivní roli při vytváření a změně vnímání a poznávání. Politici, propagandisté i inzerenti jsou si toho vědomi. Ostatně můžeme to pozorovat každý den v reakcích na používání určitých slov (humanitární katastrofa, vražda, zbraně hromadného ničení, terorismus aj.) v médiích. Jazyk tedy nikdy nemůže být neutrální a vždy bude pomáhat formovat realitu, tak jak jí známe.

Naše realita je konstruována v momentě kdy ji zažíváme, ale málokdy je konstruována, jak vlastně ve skutečnosti je. Naše zkušenosti se skutečností jsou do značné míry naším sebeutvrzováním v realitu. Naše kultura a s ní spojené zvyky a tradice ovlivňují, jakým způsobem formulujeme naše vidění reality skrze jazyk. Lidé, kterými se necháváme obklopovat utvrzují naši realitu a spoluvytváří realitu naší tzv. sociální bubliny. My jako lidské bytosti procházíme životem přemýšlení a pak bojujeme s naším úsilím sdělovat své myšlenky ostatním pomocí jazyka. Protože naše myšlenky jsou pro komunikaci výrazně omezeny jazykem. Jazyk může být fyzický, slovní, vizuální nebo jakýkoliv jiný, a i přesto nebudeme nikdy schopni plně vysvětlit naše myšlenky.

2 Somálsko

Vzhledem k zaměření práce se autor v následující kapitole ze začátku věnuje historickým událostem po propuknutí občanské války v Somálsku koncem 80. let 20. století¹⁶. Následně po historické části autor připomene události, které konstruovaly vzájemné vztahy Spojených států a Somálska.

2.1 Historické pozadí Somálska

2.1.1 Konec starého režimu

Postupným koncem studené války v 80. letech Somálský režim postupně ztrácel svoji moc, a to i přes mnohé represe. Nespokojenost Somálců se následně projevila ve formaci řady opozičních skupin, z nichž se většina přetransformovala do militantních skupin. Řada opozičních skupin byla úzce spjatá s kmenovými klany, které byly upozaděovány od nástupu vlády prezidenta Mohameda Siyada Barreho. Mezi první opoziční skupiny patřily *Somali Salvation Democratic Front* (SSDF) a *Somali National Movement* (SNM), kterým se dostávala materiální podpora z Etiopie¹⁷ (Bradbury 2010: 10). Většina somálské opozice se buď rozdělila do militantních nebo nenásilných opozičních skupin. Roku 1988 se podařilo ukončit válku o Ogaden s Etiopií. Mimo jiné došlo k ukončení podpory militantních skupin jak ze strany Somálska, tak Etiopie. V zoufalém pokusu v boji o přežití Barre rozdmýčával animozitu mezi jednotlivými klany a využíval různé dary pro zlepšení vztahů s jeho vlastním. Přesto ke konci ledna roku 1991 SNM překonala prorežimní jednotky a konsolidovala svoji pozici v celém severním regionu země. Řada Ogadenských Somálců¹⁸ se připojila i na stranu opozice zformováním *Somali Patriotic Movement*, které bojovalo po boku další klanové frakce *United Somali Congress*. Ve snaze prohlubování animosity mezi klany nechal Barre v lednu 1991

---

¹⁶ Pro doplnění informací o historickém vývoji před občanskou válkou lze doporučit kapitoly z knihy *Understanding Somalia and Somaliland* (2008) od Ioana Lewise nebo *Making Sense of Somali History* (2017) od Abdurahmana Abdullahiho případně obdobnou literaturu věnující se tomuto tématu.

¹⁷ V tomto bodě je třeba říci, že Somálsko před a při válce s Etiopií významně podporovalo Somálce v Ogadenu, přesněji militantní skupinu *Ogadeni Western Somali Liberation Front* (Lewis 2008: 43).

¹⁸ Barre využíval Ogadenských uprchlíků v zemi v boji proti SNM. Odměnou jim byly domy a obchody ve vybombardovaných a následně obsazených městech (Lewis 2008: 72).

dělostřelectvem bombardovat část Mogadišu (Lunn 2008: 14). Odstřelování vyvolalo hromadnou stávku, která si nakonec vyžádala mnoha životů. Stávka vedla 26. ledna 1991 k Barreho prchnutí z hlavního města. Dalším faktorem byly blížící se jednotky frakce *United Somali Congress* (USC) pod vedením generála Aidida. USC urychleně vytvořilo tzv. prozatímní vládu v čele s generálem Aididem. Během dlouhého období konfliktů mezi klany Aidid a jeho ministři vyjížděli na zahraniční mise ve snaze zajistiti si mezinárodní uznání a pomoc. Současně s tím se snažili přesvědčit SNM a další hnutí, aby se zapojily do rozhovorů zaměřených na formování přijatelné národní vlády. To se nakonec ukázalo jako kontraproduktivní (Lewis 2008: 67–74).

Vzájemné nepřátelství USC a SNM vyústilo v ukončení jednání. SNM se více koncentrovalo na problémy na severu Somálska. Díky tomu nakonec 18. května 1991 vyhláší nezávislost na Somálsku a vzniká republika Somaliland ve snaze obnovení válkou zničeného území. Vyhlášením nezávislosti nyní existovaly dvě prozatímní vlády, z nichž ani jedna neuznávala tu druhou. Každá z nich se také zoufale snažila o mezinárodní pomoc nebo diplomatické uznání (Bradbury 2010: 11).

2.1.2 Mezinárodní intervence

Vzhledem k rozdělení Somálska na jednotlivé klany, které mezi sebou bojovaly o územní zisky, došlo na popud mezinárodního tlaku v dubnu roku 1992 k intervenci OSN. Zpočátku se mise v Somálsku (*United Nations Operation in Somalia*, UNOSOM) zaměřovala na monitorování, vyjednávání příměří mezi klany a poskytování humanitární pomoci. To se nakonec ukázalo jako neúčinné a v prosinci roku 1992 dochází k dočasné intervenci amerických sil pod patronací OSN v rámci *Unified Task Force* (UNITAF) a kódovým označením operace Obnovení naděje (*Operation Restore Hope*) (Lunn 2008: 15). UNITAF si dala za cíl odzbrojit klanové jednotky, tak aby mohla být postupně obnovena Somálská vláda a poskytovat humanitární pomoc místnímu obyvatelstvu. Za tímto účelem docházelo k nájezdům na notoricky známý trh se zbraněmi v Mogadišu (Bradbury 2010: 11).

V rámci pozastavení konfliktu došlo mimo jiné také k útokům na pozice generála USC Aidida, který i nadále válčil s ostatními klany. Pod

vedením OSN využily mezinárodní jednotky 27. března 1993 klidového období pro uzavření příměří, které zaručovalo kompletní odzbrojení všech zúčastněných stran. Také došlo k obnovení UNOSOM II¹⁹. Neočekávaně došlo 5. června k útoku na konvoj OSN a zabití 24 pakistánských vojáků. Tento akt se neobešel bez odezvy a OSN schválila útok vrtulníky na základny v Mogadišu patřící Aidídovi (Prunier 1995: 13). Začátkem října roku 1993 se podařilo Aidídovým jednotkám sestřelit dva vrtulníky Black Hawk a následně proběhlo vláčení mrtvých jednotek USA po ulicích Mogadiša. Tento incident se díky vysílání médií dostal do povědomí nejenom americké veřejnosti. Všechny americké jednotky se pak stáhly k 31. březnu 1994. Podobným způsobem je následovali jednotky dalších států a mise UNOSOM II byla rozpuštěna v březnu roku 1995. Klanové boje se znovu rozhořeli a v srpnu 1996 byl při bojích zabit i generál Aidid (Lewis 2008: 77–81).

2.1.3 Přechodné vlády

Začátkem roku 2000 prezident Džibuti inicioval nové mírové rozhovory. Konferenci podpořila řada zahraničních aktérů jako OSN, EU, USA, Itálie, Egypt a další. Představitelé všech somálských klanů se zúčastnili konference, na které se podařilo domluvit na vzniku národního shromáždění a přechodné vlády (*Transitional National Government, TNG*). TNG se ovšem ukázala jako velice nepopulární a zmohla se pouze na kontrolu pár ulic v Mogadišu. Za dva roky se přechodná vláda rozpadla (Lunn 2008: 15–16). Na podzim roku 2002 se v Keni znovu otevřela jednání o nové formě přechodné vlády. Díky zahraniční intervenci převážně Evropské unie se podařilo sestavit novou přechodnou vládu. Prezidentem se stal bývalý prezident semiautonomního regionu Putland²⁰ v Somálsku. Nově zformovaná přechodná federální vláda (*Transitional Federal Government, TFG*) se do Somálska oficiálně přesunula až v roce 2005. Přesto se ani tato nová forma

---

¹⁹ Po zajištění bezpečnosti došlo k postupnému stahování amerických jednotek UNITAF (Bradbury 2010: 11).

²⁰ Jedná se o autonomní stát v Somálsku. Výsledek občanské války, nezávislost vyhlásil v roce 1998. Přesto stát neusiluje o oddělení od Somálska, ale o vznik Somálského federativního státu (Lewis 2008: 100–108).

nemohla opřít o somálský lid. Většina TFG vnímala jako nelegitimní vládu (Bradbury 2010: 13–14).

2.1.4 Svaz islámských soudů

Jako reakce na vznik TFG se do popředí dostal Svaz islámských soudů (*The Islamic Courts Union, ICU*), který v červnu 2006 ovládl okolí kolem Mogadišu. Následně jeho expanze pokračovala přes téměř celé jižní Somálsko (Lunn 2008: 17). ICU se podařilo v rámci možností uklidit Mogadišo a otevřít tamější letiště anebo přístav, které byly zdevastované dlouhotrvajícím konfliktem. Konflikt s TFG vyústil v intervenci Etiopie, která TFG již od svého vzniku významně podporovala. V prosinci 2006 se Etiopii s TFG podařilo donutit ICU ke kapitulaci a odchodu z Mogadiša (Lewis 2008: 85–91). Na začátku roku 2007 se mise Africké unie v Somálsku (*African Union Mission in Somalia, AMISOM*) snažila o zabezpečení institucí TFG. Nakonec to vyústilo v další konflikt v Mogadišu mezi zbytky sil ICU, klanových jednotek a etiopských jednotek s TFG. Na konferenci v Džibuti bylo dohodnuto odstoupení tehdejšího prezidenta TFG, který byl nahrazen představitelem ICU. Etiopie se ke konci roku 2008 musela ze Somálska stáhnout (Bradbury 2010: 14).

2.1.5 Prozatímní ústava

Mandát přechodné vlády se chýlil ke konci, a tak byla v srpnu roku 2012 schválena prozatímní ústava. Ta umožnila uspořádat první volby od voleb v roce 1991. Byl zvolen nový parlament a ten následně volil nového prezidenta. Zvolen byl Hassan Sheikh Mohamud (Macmillan 2017: 121). V následujících dvou letech došlo k navýšení jednotek AMISOM, protože země čelila stále řadě problémů spojených převážně s útoky skupiny Aš-Šabáb (*Al-Shabaab*)²¹ (Lunn 2018: 3–4). V roce 2016 se volilo nové složení parlamentu a následně byl parlamentem 8. února 2017 zvolen nový prezident Mohamed Abdullahi Mohamed, občan dvojího americko-somálského občanství. Od nástupu nového prezidenta uplynul rok a stále nedošlo ke zlepšení situace v zemi. Navíc koncem roku 2017 došlo k zatýkání

---

²¹ Militantní odnož ICU hlásající se k Al-Káidě a Islámskému státu (Bradbury 2010: 14).

politických oponentů a pokojných kritiků vlády prezidenta v Mogadišu. Západní země mezitím zůstávají zastánci nové vlády, ale jejich nadšení ze zvolení prezidenta Mohameda v posledních měsících opadá (Lunn 2018: 8–10).

2.2 Spojené státy a Somálsko

2.2.1 Vzájemné vztahy od vyhlášení nezávislosti

Spojené státy se regionu afrického rohu, kde se nachází dnešní Somálsko, věnovaly dlouho před intervencí v 90. letech 20. století nebo rozmachem islámského fundamentalismu po událostech 11. září. Přesto region získal na dynamice až po dekolonizaci Afriky a propuknutí studené války. Odchod Velké Británie a Itálie umožnil Somálsku získat 1. června 1960 nezávislost. Vyhlášení nezávislosti Spojené státy podporovaly a se Somálskem okamžitě navázaly diplomatické vztahy. Přesto zde byly obavy Američanů z možného otevření pan-somálské otázky (Woodward 2006: 1). Spojené státy byly spojenci Etiopie a vojensky podporovaly Keňu. Jednalo se o země, které sousedily se Somálskem a měly tedy oblasti, kde se nacházelo somálské etnikum. Tyto obavy se koncem roku 1963 vyplnily, protože v Etiopském regionu Ogaden došlo k povstání tamních Somálců (Lewis 2008: 37).

Mezi Etiopií a Somálskem tedy došlo ke kratší konfrontaci. Vzhledem k probíhající studené válce situace využil Sovětský svaz s východním blokem a nabídl Somálsku příznivé kontrakty na dodávku zbraní (Lunn 2008: 14). Po somálských volbách v červnu 1967 se situace znovu obrátila pro Američany k lepšímu. Nová civilní vláda, zformovaná v červnu 1967 pod vedením premiéra Mohameda Haji Ibrahima Egala vedla k výraznému posunu v somálské zahraniční politice. Agresivní úsilí o získání regionů se somálským národem mělo být nahrazeno vyjednáváním s etiopskými a keňskými vládními představiteli. Nová zahraniční politika dostala pan-somálskou otázku do pozadí, což se nakonec stalo jedním z mnoha faktorů, které přispěly k pádu předsedy vlády Egala (Lewis 2008: 36–37).

2.2.2 Převrat v podvečer studené války

V druhé polovině roku 1969 došlo v Somálsku k převratu (Lunn 2008: 14). Převrat zcela změnil přístup americké zahraniční politiky vůči zemi, protože Somálsko se znovu ocitlo na křižovatce, která jej tentokrát, až do července 1977, zavedla pod ideologickou a ekonomickou sféru Sovětského svazu (Lewis 2008: 42). Vztahy Spojených států a Somálska byly jako mnohé mezistátní vztahy předtím obětovány pro celosvětovou přetahovanou ideologií. Jak již bylo zmíněno, tak vše se následně změnilo v červenci roku 1977. Po srážkách mezi etiopskou armádou a západní somálskou osvobozeneckou frontou (*Ogadeni Western Somali Liberation Front*)²² napadá somálská armáda, vybavená Sovětským svazem, Ogaden v Etiopii (Bradbury, Healy 2010: 115). Somálsko využilo převratu v Etiopii, kde se k moci dostal marxistický režim pod vedením Dergu²³ (Záhořík 2008: 5). V dramatickém zvratu moskevská vláda o několik měsíců později změnila podporu ze Somálska na Etiopii, jakožto výhodnějšího partnera. Somálsko se tedy znovu obrátilo na západ a Spojené státy, a to i přesto, že ideologicky stále zastávalo porevoluční myšlenky (Bradbury, Healy 2010: 115).

2.2.3 Nová kapitola vzájemných vztahů?

Na jaře roku 1977 vláda prezidenta Jimmyho Cartera projednávala možnost znovu navázání užších vztahů se Somálskem. Spojené státy se zdráhaly podporovat Somálsko, protože v zemi byla nadále Sovětská přítomnost a nechtěly větší angažovanost své země v konfliktu. Americký ministr zahraničí Cyrus Vance uvedl, že Spojené státy uvažují o poskytnutí vojenské pomoci Somálsku, přesto nakonec americký prezident Carter odmítl podporu Somálska a místo toho se Spojené státy snažily o mírové řešení prostřednictvím Organizace pro africkou jednotu (*Organization for African Unity*, OAU). Jako náhradu za americkou základnu v Etiopii administrativa Jimmyho Cartera rozhodla, že bude hledat místa pro vojenské základny v Keni, Ománu a Somálsku. Zastánci dohody mezi Spojenými státy a Somálskem tvrdili, že Somálsko je strategicky flexibilní, což by pomohlo

---

²² Skupina snažící se o osvobození Ogadenu a následnému připojení k Somálsku (Lewis 2008: 43).

²³ Jednalo se o 120člennou radu důstojníků etiopské armády (Záhořík 2008: 5).

Američanům lépe zabezpečit námořní trasy procházející přes Suezský kanál nebo Perský záliv a lépe kontrolovat vojenské pohotovostní složky na arabském poloostrově (Mantzikos 2010: 244–247).

Dne 22. srpna 1980 Spojené státy a Somálská republika dosáhly dohody. Ta zahrnovala přístup k vojenským zařízením v Port Berbera spolu s vojenskou a hospodářskou pomocí Somálsku. Kromě toho Spojené státy také souhlasily s výcvikem somálského vojenského personálu. Spojené státy ale nenaplnily očekávání somálské vlády v americké dodávky zbraní. Američané poskytovali pouze humanitární pomoc somálským občanům, podporu při mediaci konfliktu a již zmíněný výcvik vojenského personálu (Mantzikos 2010: 247–248).

2.2.4 Intervence

Dohoda ale nevydržela dlouhou dobu, protože koncem 80. let v Somálsku propukla občanská válka, která vedla v roce 1991 ke zhroutilí Somálského režimu (Lunn 2008: 14). Spojené státy tehdejší situaci v Somálsku popisovali následovně „(...) *V Somálsku neexistuje vláda. Současná politická situace v zemi spočívá v anarchii. Na denním pořádku jsou meziklanové boje a banditismus. Pouze část oblastí si udržuje mír a stabilitu. Legislativa a soudní moc je nefunkční. Právní systém a volební právo neexistuje. Ve státě neoperuje žádná politická strana. (...)*“ (U.S. Department of State Archive 1998). Z tohoto důvodu Spojené státy v roce 1991 uzavřely americké velvyslanectví. Přesto po uzavření ambasády nedošlo k ukončení vztahů (U.S. Department of State 2017). Spojené státy se zanedlouho na to do Somálska vrací, ale nyní již ve formě zahraniční intervence posvěcené OSN. Peter Woodward ve své knize intervenci USA a OSN shrnuje touto formou „*Obecně je Somálsko chápáno jako africký stát, který se v roce 1992 stal anarchií. Proto ihned přijelo OSN a USA jako rytíři v zářící zbroji, aby Somálsko zachránili. Ocitli se v potměšlém světě Somálska, kde nalezení draka, natož princezny, se ukázalo jako mnohem obtížnější úkol, než se zpočátku předpokládalo. Před dalším výjezdem byli nakonec oba rytíři neočekávatelně spáleni, a tak odjeli a nechali Somálsko na pospas drakovi.*“, ke konci ovšem dodává, že realita je mnohem složitější (Woodward 2006: 59). Pravdou je, že Spojené státy včetně OSN jak již bylo

v předešlé části zmíněno, humanitárně a jinak podporovaly Somálsko dlouho předtím, než propukla občanská válka.

Během roku 1992 se situace v Somálsku zhoršovala. Americká veřejnost se o situaci dozvíдалa převážně ze zpravodajských stanic. To mělo za následek zvyšující se objem vybraných peněz pro charitativní účely, ale hlavně také tlak na administrativu, aby došlo k řešení somálské otázky. Ke konci roku se konvoje OSN dostávaly pod častější útoky a zprávy naznačovaly rychlé rozšíření hladomoru a nemocí. Situace se promítla i do probíhajících prezidentských voleb v USA a dostala toto téma do popředí volební kampaně (Woodward 2006: 62–65). Nakonec došlo 3. prosince 1992 k přijetí rezoluce 794, která dala zelenou UNITAF (Lunn 2008: 15). Den poté prezident USA, tehdy ještě úřadující George Bush starší, ohlásil vstup amerických vojsk do Somálska. Výsledek UNITAF a následně UNOSOM II byl již rozebrán v předešlé části, zde je jen třeba říci, že vstup americké armády do Somálska a události z října roku 1993 zásadně poznamenaly přístup Spojených států k Somálsku na mnoho let do předu. Také se výrazně proměnila politika Spojených států vůči intervencím. Příkladem může být neochota intervenovat v roce 1994 při Rwandské genocidě nebo opuštění od přímé akce v Súdánu. Pro dosažení amerických zájmů v regionu se jejich zahraniční politika začala více orientovat na spolupráci s okolními zeměmi (Clarke 2004: 84–96).

2.2.5 Situace ke konci milénia

V druhé polovině 90. let 20. století bylo Somálsko stále vnímáno pouze jako země, v níž probíhala humanitární operace, která se proměnila v americkou noční můru. Mezinárodní a také americká veřejnost projevovala zájem o Somálsko ke konci 90. let pouze při zprávách o utrpení somálského lidu. Celkově Spojené státy a další zahraniční aktéři chtěli, pokud možno co nejvíce minimalizovat svoje působení v Somálsku a spíše se spoléhat na regionální mocnosti. Také zde nebyla žádná vůle Američanů vybírat si strany v Somálském konfliktu. Příkladem lze uvést případ Somalilandu. V roce 1999 byl sice Somalilandský prezident pozván do Washingtonu, ale nedošlo k americkému uznání separatistického území na severu Somálska (Woodward 2006: 135–140).

Nejsložitější však byl rok 1998, kdy došlo k propuknutí války mezi americkým spojencem Etiopií a Eritreou. Obě země využívali Somálsko jako proxy frontovou linii. V tomto roce také došlo k bombovým útokům na americké ambasády v Keni, Tanzanii a nepodařeném v Ugandě. Útoky byly vykonány al-Kaidou s napojením na somálské radikální islámisty. Americká odpověď na útoky se zaměřila na Afghánistán a Súdán. Ovšem bylo podezření z početného napojení na somálské islámisty, kteří využívali svoji zemi jako centrum pro řízení teroristických útoků vůči americkým aktivum (Clarke 2004: 181–190).

Také zde nebyla žádná vůle Američanů vybírat si strany v Somálském konfliktu. Příkladem lze uvést případ Somalilandu. V roce 1999 byl sice somalilandský prezident pozván do Washingtonu, ale nedošlo k americkému uznání separatistického území na severu Somálska (de Waal 2015: 127).

2.2.6 Válka proti teroru

Po událostech z 11. září 2001 přichází americký prezident George W. Bush s vyhlášením války proti teroru. V rámci nové strategie se Spojené státy znovu zaměřily na region afrického rohu. V somálském případě neexistovalo přímé propojení s událostmi z 11. září, ale vzhledem k vztahům z minulých let došlo k navýšení pozornosti amerických tajných služeb (Bruton 2010: 15). To se projevilo mimo jiné v omezení připojení na internet a pozorování letového provozu z a do Somálska. Dokonce mnohé somálské frakce ze strachu z napadení Američany nabízeli svoji pomoc v boji proti mezinárodnímu terorismu. Při pokusech izolovat Somálsko od kontaktů s mezinárodními teroristickými skupinami se Spojené státy také podílely na některých přímých akcích týkajících se údajných teroristických skupin v zemi (Woodward 2006: 142–143).

Hlavním cílem zahraniční politiky Spojených států v Somálsku bylo odstranění jakékoliv teroristické hrozby v zemi. Zabránění takového vývoje, který by ohrožoval americké zájmy a pomoc ve znovunalezení státní autority, tak aby se Somálsko nestalo základnou mezinárodního terorismu. Přesto se Spojené státy k vyjednávání o vzniku TNG pak TFG nebo jiné formy rekonstrukce Somálska nepřipojovali. Pro Američany bylo jednodušší

okamžitě jednat s různými stranami konfliktu než čekat na rekonstrukci akceschopné vlády (Clarke 2004: 222–226).

2.2.7 AMISOM a rekonstrukce vzájemných vztahů

Kolem roku 2006 se začala situace v Somálsku znovu měnit a Spojené státy znovu čelily zvýšené hrozbě vzniku teroristických skupin. Jako protiopatření americká CIA mobilizovala četné somálské frakce do *Alliance for the Restoration of Peace and Counterterrorism* (ARPCT). Snaha Američanů však přišla vniveč, protože způsob vzniku aliance vyvolal četné protesty a následný vznik protikoalice Svazu islámských soudů. Jak již bylo v minulé části zmíněno, tak v následujících letech došlo k rozštěpení této frakce a vzniku skupiny aš-Šabáb. Aš-Šabáb v zemi operuje dodnes a je hlavním strůjcem mnohých teroristických útoků po celém Somálsku. Od roku 2007 na apel Spojených států a dalších zahraničních aktérů do Somálska vstupují jednotky Africké unie (Bruton 2010: 7).

Africká mise v zemi je v rámci možností úspěšná, a to umožňuje Spojeným státům věnovat se boji proti lokálnímu terorismu. Úspěšnost mise africké unie zdůrazňuje i americká strana. Ve své zprávě se zavazuje dlouhodobě podporovat somálské národní síly a africkou misi (U.S. Department of State 2018). Přítomnost Africké unie v zemi umožnila v roce 2012 Somálsku dokončit svou politickou tranzici (de Waal 2015: 120–121). Vzhledem k tomu, že v Somálsku došlo k omezeným a nepřímým volbám nového federálního parlamentu, volbám nového prezidenta a přijetí prozatímní ústavy, tak Spojené státy formálně uznaly novou federální vládu Somálska (*Federal Government of Somalia*) ke dni 17. ledna 2013. Americké ministerstvo zahraničních věcí ke konci roku 2015 spustilo americkou misi (*U.S. Mission to Somalia*) v Somálsku se sídlem na americkém velvyslanectví v Keni. Ministr zahraničí John Kerry 5. května 2015 během své návštěvy Somálska oznámil, že Spojené státy zahájí proces přesunu diplomatické mise do Mogadiša. Následně rok poté složil přísahu americký velvyslanec pro Somálsko. K přesunu stále do dnešního dne nedošlo (U.S. Department of State 2018). V listopadu roku 2017 Spojené státy v Somálsku podnikly první nálety na pozice Islámského státu. Nová administrativa Spojených států pod vedením Donalda Trumpa také v prosinci minulého roku přerušila

finanční podporu somálské národní armády z podezření, že byly finance zneužívány (Lunn 2018: 11).

3 Zahraňní politika Spojených států

Důležitým faktorem této práce je zahraniční politika Spojených států. Proto v následující kapitole autor popíše kritéria, podle kterých se řídí americká zahraniční politika. Ve zkratce budou také na začátku popsány pravomoce prezidenta Spojených států v otázkách výkonu americké zahraniční politiky. Následně autor popíše stěžejní aspekty americké zahraniční politiky. V závěru dojde k aplikaci zahraničněpolitických aspektů na situaci v Somálsku.

3.1 Pravomoci prezidenta Spojených států

Prezidentovi pravomoci v oblasti zahraničních otázek vycházejí z článku II. americké ústavy. Prezident se také opírá o další klauzule, které ještě více umocňují jeho pravomoce v otázkách zahraniční politiky (Masters 2017). Jakub Lepš shrnuje následující nástroje prezidenta:

- Kroky reagující na zahraniční události.
- Návrhy legislativy.
- Vyjednávání za účelem dosažení mezinárodních dohod.
- Vyjádření a stanoviska ohledně svých plánovaných kroků.
- Implementaci takových kroků.
- Nezávislou akci.

Následně dodává, že prezident Spojených států má poměrně širokou paletu nástrojů k výkonu a ovlivňování zahraniční politiky (Kozák 2009: 52–53).

3.2 Stěžejní aspekty

V následující kapitole se autor věnuje stěžejním aspektům, podle kterých se řídí americká zahraniční politika. Mezi všeobecně nejznámější patří podpora demokracie a lidských práv. Z ekonomického hlediska pak snaha o průnik na další trhy včetně podpory svého a mezinárodního rozvoje. Ochrana před bezpečnostními hrozbami jako například terorismus, mezinárodní zločin nebo obchodování s lidmi. Ke konci autor zmíní

specifické aspekty, kterými se Spojené státy řídí v Africe a celkově je aplikuje do kontextu situace v Somálsku.

3.2.1 Demokracie a lidská práva

Samotný pojem podpory demokratických principů v sobě skýtá mnohé úkony. Ovšem celkově vzato se podpora demokracie uskutečňuje v rámci zahraniční politiky, a to tak, aby došlo k iniciování svobodných voleb a podpoře již zavedených demokratických zřízení v ostatních zemích. Podpora může být vedena skrze tzv. tradiční diplomacii, cílenou zahraniční pomoc, intervenci pomocí tajných služeb, anebo přímo pomocí vojenské intervence (Rosati, Scott 2011: 2–4).

Podpora demokratických principů byla již od vzniku Spojených států klíčovým aspektem americké identity. Ostatně Spojené státy sebe samy prezentují jako příkladnou zemi, plně splňující standardy demokratického směřování. V ruku v ruce s touto prezentací, jde i politika tzv. zářícího města na kopci (*shining city on a hill*), jež má za úkol prezentovat spojené státy jako příklad okolním zemím (Ryan, O'Brien 2017: 1). Fakt, že se jedná o zásadní součást americké zahraniční politiky lze nalézt i na stránkách ministerstva zahraničí (U.S. Department of State 2018). Je třeba, ale říci, že navzdory rétorickým postojům mnoha prezidentů, a tedy amerických administrativ, propagace demokracie nikdy nebyla hnacím faktorem americké zahraniční politiky. Ale spíše jen jedním z prvků americké politiky vůči určité části zemí. To lze vyvodit i z časté podpory autoritářských režimů, které v té či oné době posloužili americkým zahraničněpolitickým zájmům (Ryan, O'Brien 2017: 1). Ministerstvo zahraničí Spojených států si stanovuje následující cíle:

- Podporovat demokracii po celém světě k dosažení bezpečnosti, stability a prosperity;
- pomoc nově vzniklým demokraciím v implementaci demokratických zásad;
- podporovat zastánce demokracie po celém světě, a to tak, aby dokázali nastolit demokratický systém ve své vlastní zemi;

- a identifikovat a odsoudit režimy, které popírají svým občanům právo volit ve volbách, které jsou svobodné, spravedlivé a transparentní (U.S. Department of State 2018).

Stejně jako podporu demokracie, tak i podporu lidských práv lze datovat již ke kořenům vzniku americké ústavy, která vyzdvihovala politické a osobní svobody. K významnějšímu uchopení podpory lidských práv dochází až po druhé světové válce. Spojené státy se stávají jedněmi z nejvýznamnějších aktérů mezinárodní scény a přichází s politikou obhajoby lidských svobod a demokracie jakožto protiváhy ke komunistické ideologii. Přesto až v 70. letech dochází k tomu, že se lidská práva stávají ústředním zájmem americké zahraniční politiky (Cohen 2008: 2). Dnes se Spojené státy snaží:

- Držet vlády odpovědné svými závazky vyplývajícími z obecných norem v oblasti lidských práv a dohodnutých mezinárodních smluv;
- podporovat respektování lidských práv, včetně svobody projevu, svobody tisku, práv žen, práv dětí, ochrany menšin a zákazu mučení;
- prosazovat právní stát, hledat odpovědnost a změnit kulturu beztrestnosti;
- podporovat úsilí o reformu a posílení institucionální kapacity úřadu Vysokého komisaře OSN pro lidská práva a Komise OSN pro lidská práva (ke dni 20. 6. 2018)²⁴;
- a koordinovat aktivity v oblasti lidských práv s důležitými spojenci, včetně Evropské unie a dalších regionálních organizací (U.S. Department of State 2018).

3.2.2 Rozvoj

Ekonomika se stala nepostradatelným nástrojem zahraniční politiky naší doby, která umožňuje prostřednictvím obchodu budovat vztahy mezi jednotlivými zeměmi a tím také, rozvíjet státní ekonomický potenciál. Na druhou stranu to umožňuje mimo jiné i prosazování sankcí proti ostatním

---

²⁴ Spojené státy opouštějí Komisi OSN pro lidská práva (Remarks on the UN Human Rights Council 2018).

státům, různým teroristickým skupinám, porušovatelům lidských práv anebo zkorumpovaným činitelům. Spojené státy, jako většina dalších zemí, jsou součástí tohoto systému (Gilpin 1987: 18–24, 171–172). Za pomoci státní agentury USAID (*United States Agency for International Development*) poskytují Spojené státy mezinárodní rozvojovou pomoc. Agentura USAID slouží k:

- Budování hospodářského růstu v ostatních zemích, čímž vytváří nové perspektivní trhy pro americké společnosti;
- pomoci růstu střední třídy, která může kupovat nebo využívat americké zboží a služby;
- a stabilizování zranitelných zemí, které by jinak čelily krizím, teroristickým útokům nebo například občanské válce (USAID 2018).

3.2.3 Bezpečnost

Spojené státy stejně, jako ostatní země, se snaží o zajištění své bezpečnosti. K tomu využívají celou řadu nástrojů, které jsou součástí zahraniční politiky států (Etzioni 2007: 2–4). Výsledkem je snaha o:

- Potírání terorismu v zahraničí, zajištění bezpečnosti Spojených států proti teroristickým hrozbám a podpora partnerských zemí ve schopnosti účinně bojovat proti extrémismu;
- podporu okolních zemí v nastolování spravedlnosti skrze posilování soudů, policejních složek a nápravných zařízení, tak aby došlo k minimalizaci trestné činnosti;
- a zkoumání trendů a úsilí v boji proti obchodu s lidmi (U.S. Department of State 2018).

3.2.4 Afrika

Na základě předešlých zahraničněpolitických aspektů a vzhledem k tématu práce je také třeba zmínit specifickou strategii Spojených států na africkém kontinentě. Ta se skládá z:

- Posilování demokratických institucí;
- podpory afrických zemí v rozvoji a hospodářském růstu;
- upevňování míru a bezpečnosti;

- podpory rozvojových příležitostí;
- a pomoci ve zmírňování dopadů změny klimatu (U.S. Department of State 2018).

3.3 Somálsko

Jak je patrné již z předešlých kapitol, kde se autor zabýval novodobou historií Somálska, tak Spojené státy jsou již od počátku zapojeny do somálské občanské války. V rámci ochrany vlastních zájmu a aspektů zahraniční politiky, které byly stručně popsány výše, lze vypočítat hlavní rysy politiky Spojených států vůči Somálsku. Autor jednotlivé rysy popíše, tak aby odpovídaly chronologickému vývoji jak v občanské válce, tak i vývoji v mezinárodním prostředí. **Stabilizace společnosti?**

Hlavní otázkou, kterou si čtenář práce může pokládat je proč se Spojené státy angažují v Somálské občanské válce? Prvně by se jako odpověď nabízela tradiční americká podpora demokratických hodnot, tak aby došlo ke stabilizaci společnosti. A do jisté míry lze říci, že tomu opravdu tak je nebo spíše bylo²⁵, ale jak již bylo vysvětleno výše, nejedná se o hnací motor americké zahraniční politiky. Odpověď se snaží nalézt také autorka článku *Why the US Cares About Somalia* Allison Fedirka, která na první místo staví geografickou polohu Somálska (Fedirka 2017).

3.3.2 Umístění, mezinárodní obchod a pirátství

Vskutku geografická lokace je jedinečná, protože na severním pobřeží hraničí s Adenským zálivem, který vede skrze úzký průliv Bab al-Mandab. Dalším faktorem je strategická pozice pro projekci námořní hegemonie v rámci arabského poloostrova. S geograficky výhodnou pozicí přichází také otázka obchodních tras, které kolem Somálska procházejí, a tedy jeho významností pro mezinárodní obchod. Již zmiňovaný průliv Bab al-Mandab je důležitý pro veškerou námořní dopravu ze Středozemního moře do Indického oceánu. Ztráta přístupu skrze tento průliv by znamenal značné potíže pro přepravu zboží, včetně ropy, z Perského zálivu na evropský

---

²⁵ V prvních měsících intervence v Somálsku se i díky medializaci konfliktu do popředí vskutku dostala snaha o ukončení konfliktu a znovunastolení demokratické vlády skrze svobodné volby (Woodward 2006: 58–59).

kontinent a americký trh (Fedirka 2017). Rozpadlý stát, válečný konflikt, hladomory a další faktory jako již zmíněná lokalita Somálska, přispěly k nárůstu pirátství. Problematika Somálského pirátství se od vypuknutí občanské války, a hlavně s nástupem nového milénia, stala středobodem zpráv mnoha mezinárodních agentur (Gilpin 2009: 4–12). Lze tedy mluvit o třech zásadních důvodech americké angažovanosti v Somálsku: 1) geografická lokalita; 2) s ní související význam pro mezinárodní obchod, a tedy i Spojené státy; 3) a rozšíření pirátství v regionu Afrického rohu. Ovšem dlouho trvající občanská válka v sobě mimo jiné promítá také změny v mezinárodním prostředí.

3.3.3 Válka proti teroru

Tou nejzásadnější proměnou přístupu Spojených států vůči Somálsku došlo po 11. září 2001 (Bruton 2010: 15). Předpoklad, že rozpadlý stát s historií dlouholetého konfliktu bude ideální prostředí pro usazení jedné z mnoha islamistických skupin se potvrdil s nástupem aš-Šabábu. Skupina hlásící se k al-Kaidě prošla v posledních letech značným vývojem, ale přesto se jedná o nejvýznamnějšího aktéra v rámci somálských islamistických skupin (Hesse 2011: 35). Stejně jako v jiných zhroucených státech, tak i v Somálsku působí přibližně od roku 2017 organizace Islámský stát (IS). Ovšem díky hegemonii aš-Šabábu nedošlo k silnějšímu zakotvení IS (United Nations Security Council 2018).

4 Obsahová analýza

Jak již bylo zmíněno, práce se bude věnovat proměně diskurzu Spojených států vůči Somálsku. Aby autor mohl odpovědět na otázku jakým způsobem, nebo zdali vůbec se proměnil diskurz, je třeba využít obsahové analýzy (*content analysis*). Tato kapitola tedy popíše, co se za tímto termínem skrývá. Následně se autor přesune k popisu jeho využití v práci.

Během druhé světové války přišel Harold Lasswell s analýzou obsahu jako plnohodnotné vědecké metody. Obsahová analýza byla využívána americkou vládou k vyhodnocování nepřátelské propagandy (Drisko, Maschi 2016: 11). Lasswell ve 40. letech 20. století publikoval knihu *Language*

of Politics, která dodnes zůstává klasikou v oboru obsahové analýzy. Následně v roce 1952 představil Bernard Berelson ve své knize *Content analysis in Communication Research* termín obsahová analýza, jež si odnesla uznání jako všestranný nástroj pro vědce v oblasti společenských věd a mediálního výzkumu (Prasad 2008: 173).

Obsahovou analýzu lze popsat jako zkoumání obsahu komunikace s přihlédnutím k významu, kontextu a záměru textu²⁶. Je to metoda, při níž zpráva poskytuje obsah, jenž je následně podroben zkoumání a vyvozování závěrů. Metoda, při níž se místo ptaní konkrétních lidí zaměřujeme na jejich výroky, které následně zkoumáme. Berelson obsahovou analýzu definuje jako výzkumnou techniku, která slouží k objektivnímu, systematickému a kvantitativnímu popisu obsahu komunikace (Prasad 2008: 173–174). James Drisko a Tina Maschi formulují obsahovou analýzu jako skupinu výzkumných technik pro vytváření systematických, věrohodných, platných, replikovatelných závěrů z textů a jiných forem komunikace (Drisko, Maschi 2016: 7). Klaus Krippendorff definoval obsahovou analýzu jako výzkumnou techniku pro vytváření replikovatelných a platných odvozování z dat do jejich kontextu (Krippendorff 2004: 18). A nakonec Robert Weber tvrdí, že obsahová analýza využívá soubor postupů pro získání platných závěrů z textu (Weber 1990: 5). Definice obsahové analýzy poukazují tedy na aspekty jako systematicčnost, objektivita, věrohodnost, kontext a platnost, které jsou vyvozeny z obsahu komunikace. Obsahová analýza tedy na základě jednoznačných pravidel vytvoří platné, replikovatelné a objektivní závěry z textu (Prasad 2008: 174–175).

4.1 Aplikace metody

Podle Helmuta Scherera existují dva hlavní metodické přístupy obsahové analýzy, které lze využít pro výzkum zvolené otázky. První

---

²⁶ Mnozí lidé přemýšlí o textech jako o písmenných objektech, které mohou být pouze čteny. Další část chápe texty jako objekty, které lze interpretovat tak, aby poskytly informační zprávu. Dřívější definice obsahové analýzy se věnovaly pouze písemným textům, ale pokroky v komunikačních médiích představily širší škálu zdrojů. Text tedy ve skutečnosti odkazuje na širokou škálu komunikačních médií, které lze ukládat v mnoha různých formátech. Výzkumníci aplikovali obsahovou analýzu na texty, zvukové záznamy, televizní pořady, filmy, obrázky, telefonní hovory a na další formy elektronických dat včetně sociálních sítí (Drisko, Maschi 2016: 6–7).

hermeneutická analýza spadající pod kvalitativní metody vyniká v důkladném zkoumání jednotlivých mediálních rozborů a v možnosti analýzy mnoha různých aspektů. Na druhou stranu je tato metoda silně subjektivní, nelze aplikovat na větší počet textů a různí odborníci se mohou dobrat různým závěrům. Druhá *kvantitativní metoda* vychází se svým strukturovaným a selektivním procesem ze sociálněvědních metod měření. Hlavním rysem této metody je vysoká míra ověřitelnosti, kdy každý krok podléhá přesně formulovaným pravidlům. Oproti hermeneutické metodě lze v kvantitativní obsahové analýze operovat s velkým množstvím textů a výsledky šetření podrobit statistickým analýzám. Mezi další její výhody patří možnost výsledky výzkumu názorně zobrazit v číselných hodnotách, tabulkách a grafech. Scherer zmiňuje, že jsou často používány jejich tzv. smíšené formy, kdy dochází ke kombinaci obou přístupů těchto metod (Scherer 2004: 29–30). Tato práce využívá druhé kvantitativní metody, a tedy kvantitativní obsahové analýzy.

Výzkum vedený kvantitativní metodou by se podle Scherera měl řídit předem stanovenou strukturou, která se skládá z několika kroků. Prvním cílem je přesné vymezení, co bude předmětem sledování a časové vymezení zkoumaného tématu. Jako následující postup Scherer považuje operacionalizaci, tedy vypracování metody, která zaručí, aby byla všechna data analyzována stejným způsobem. Zároveň aby jiný výzkumník, který by zkoumal stejné téma dosáhl stejného výsledku. Třetí krok spočívá v organizaci výzkumu. To zahrnuje studium odborné literatury a vypracování plánu pro zpracování dat. V této práci se jedná o studium literatury, která se zabývá prostředím mezinárodních vztahů, historií Somálska a také vztahů Spojených států a Somálska. Vypracovaný plán bude soupisem zvolených proměnných rozdělený do jednotlivých kategorií. Dalším cílem je práce se zdroji a následný sběr dat. Dochází k vypracování osnovy pracovního postupu. V závěrečné části práce autor zhodnotí výsledek práce s daty. Tedy dojde k interpretaci získaných dat, formulaci závěru a zodpovězení na výzkumné otázky (Scherer 2004: 31–50).

4.2 Stanovení výzkumných otázek

Obecně platí, že výzkumná otázka nám organizuje výzkum a udává mu směr. Tedy vymezuje hranice výzkumu např. časové období. Pomáhá autorovi soustředit se na cíle výzkumného projektu, řídí sběr a analýzu dat. Stanovení otázek může autorovi pomoci konkrétně se zaměřit do specifik výzkumné problematiky (Scherer 2004: 29–34).

Hlavním cílem této práce je zmapování proměny diskurzu Spojených států vůči Somálsku. Samotná práce je omezena na časové období od nástupu Billa Clintona do funkce prezidenta Spojených států 20. ledna 1993. Konec ohraničení práce směřuje k poslednímu memorandu prezidenta Trumpa ze dne 4. dubna 2018. Hlavním cílem práce je sběr dat a následné zmapování proměny rétoriky vyjádření prezidentů Spojených států k Somálsku. To vede k stanovení několika výzkumných podotázek, které souvisí s proměnou americké administrativy po volbách:

- I. *Jakým způsobem se proměnila politika Spojených států vůči Somálsku za výkonu funkce Billa Clintona, George W. Bushe, Baracka Obamy a Donalda Trumpa?*

Dalším aspektem, který se výrazně projevuje v posledních letech je mezinárodní terorismus. Autor se v podotázce zaměří na období od vzniku a úpadku organizace Islámský stát v Iráku a Sýrii:

- II. *Jakým způsobem, zdali vůbec se projevila existence organizace Islámský stát v Iráku a Sýrii na vyjádření americké administrativy vůči Somálsku?*

Mezi další dlouhodobé aspekty Somálska patří moderní forma pirátství. Proto další výzkumná podotázka se táže:

- III. *Jakým způsobem se projevila moderní forma pirátství na vyjádření americké administrativy vůči Somálsku?*

Autor si je vědom dlouhého časového období, které je podrobena analýze, ale pouze takto lze plně podchytit postupnou proměnu zahraniční politiky Spojených států vůči Somálsku.

4.3 Operacionalizace a sběr dat

Po stanovení typu obsahové analýzy, otázek a časového ohraničení práce lze v rámci operacionalizace zvolit média. Výběr zdrojů bude omezen na již zmiňované časové ohraničení práce a další faktory jako např. relevantnost. V případě této práce autor vychází z prohlášení čtyř prezidentů Spojených států k Somálsku. Dokumenty, které jsou v analýze využity pocházejí z oficiálních stránek Bílého domu, ale i ze svazků *Public Papers of the Presidents of the United States* (2018) spravovaných Národní historickou a publikační komisí Spojených států. Ta je pak dostupná také v elektronické verzi s názvem *Compilation of Presidential Documents* (2018). V případě Baracka Obamy a Donalda Trumpa byl využit i jejich twitterový účet.

Následně proběhne kódování medií, které autor bude analyzovat a rozřadí je do stanovených kategorií. Zde je nezbytné vysvětlit, co kódování znamená. Jedná se o úkon, při němž mediované obsahy, které chceme analyzovat, identifikujeme a zaznamenáme formou číselných hodnot do předem předpřipravené tabulky. Je naprosto nezbytné, aby byla kódovací jednotka jasně vymezena tzv. kdy začíná a kdy končí. Zde platí, že čím menší jednotku si stanovíme, o to preciznější bude výsledek šetření (Scherer 2004: 38–41). Po kódování se vypracuje podrobný pracovní postup, pomocí něhož půjde relevantní zdroje identifikovat a opakovat postup zkoumání. V neposlední řadě dojde ke stanovení znaků, které se budou podchycovat při sběru dat. Cílem práce bude zjistit, jakým způsobem se prezidenti Spojených států vyjadřují k Somálsku. Je třeba předem říci, že jedním z hlavních rysů kvantitativní obsahové analýzy je s ní spjaté riziko snížení objektivy výzkumu, protože kódování a kategorizaci tvoří výzkumník sám za pomoci softwaru NVivo 12.

5 Analytická část

V následující části autor postupuje, tak jak bylo popsáno v předešlé části výše. Analýza zahrnuje vyjádření čtyř prezidentů k Somálsku. Práce je poskládána z 200 prohlášení a dokumentů, které v průběhu času pronesli všichni 4 prezidenti. Kapitola je rozdělena na šest tematických částí.

Obsahem podkapitol jsou výňatky z textů a citáty, kde zazněla klíčová slova. Výňatky z prohlášení v textu práce slouží pro ilustraci, a to tak aby byl čtenář obeznámen s kontextem prohlášení všech, v pracích zkoumaných, prezidentů. Avšak vzhledem k obsáhlosti práce nelze zmínit všechny zpracované projevy, které autor využil ve své práci. Citáty v práci zmíněné jsou přeloženy do češtiny a pro srovnání jsou originální texty uvedeny v poznámkách pod čarou. Každá podkapitola má předem určenou sadu tematických klíčových slov v angličtině. Analýza také pracuje s vybranými synonymy, ale i s morfologickými koncovkami anglického jazyka²⁷. Hlavní klíčové slova jsou následně vždy uvedena v tabulce na začátku podkapitoly s celkovým počtem výskytů. Pro zachycení procentuálního výskytu vyjádření, které souvisí s daným tématem, slouží na konci podkapitol graf s časovou osou²⁸. V poslední části pak autor předkládá analýze sadu klíčových slov, které si sebou nesou pozitivní, anebo negativní konotaci. Následně je v grafu uvedena oscilace dat pozitivních a negativních proměnných. Všechna klíčová slova byla vybrána, tak aby odpovídala zvoleným tématům a zároveň aby pomohla odpovědět na položené otázky v této práci. Zároveň autor vyřadil nálezy, které se netýkali Somálska. Tedy například když se v projevu vyskytlo slovo *government* (vláda), ale v případě popisující americkou vládu, a ne tu Somálskou. Kontrola byla provedená u všech zvolených proměnných ve všech zkoumaných projevech.

5.1 Téma násilností

První podkapitola se zabývá, do jaké míry se vyskytují fráze, které poukazují na násilí. Dlouholetý konflikt si sebou nese násilnosti všech zúčastněných stran. Intervence Spojených států pod patronací OSN měla zabránit útokům na jednotky UNOSOM a uklidnit situaci v Somálsku. Nejenomže útokům nezabránily, ale dokonce se sami zapojily do samotného konfliktu, který vedl k událostem na počátku října roku 1993. Tento fakt značně ovlivňuje výskyt slov spjatých s násilím, ale je třeba se jim věnovat vzhledem k jejich možné významnosti i v dalších letech. Zároveň autorovi

---

²⁷ Celkový seznam použitých slov, jejich ekvivalentů a kompletních výsledků lze nalézt v příloze práce.

²⁸ Tabulky s přesnými výsledky jsou také součástí přílohy.

poslouží k ověření metodologického postupu práce. Za proměnné autor vybral následující slova: *violence* (násilí), *kill* (zabít), *fight* (boj), *death* (smrt), *conflict* (konflikt), *wounded* (zranění).

Tabulka č. 1 – Výskyt slov spojených s tématem násilností

Proměnná	Výskyt	% výskyt ze všech projevů
Kill	43	0,125
Violence	36	0,105
Fight	33	0,096
Death	31	0,090
Conflict	27	0,078
Wounded	16	0,046

Zdroj: Autor

První nejčastěji vyskytující se proměnná odkazuje na zabíjení. Často se jedná o spojení, které odkazuje na období, kdy se Spojené státy účastnily operace OSN v Somálsku. Příkladem může být retrospektivní vyjádření prezidenta Billa Clintona na události z 3 a 4. října 1993: „(...) *mezi mé nejvíce nepříjemné okamžiky považuji to, když bylo 18 Američanů zavražděno v Somálsku. Bylo to hrozné (...)*“ (William J. Clinton 2002: 2737)²⁹. Pokud se podíváme na období od roku 2000, tedy přesněji 2002, tak lze vyzorovat proměnu ve spojení s bojem proti terorismu. Jako příklad v tomto případě dozajista poslouží aktuální tweet prezidenta Trumpa k úmrtí amerického vojáka v Somálsku: „*Moje myšlenky a modlitby jsou s rodinou našeho vojáka, který byl zabit v Somálsku a s jeho zraněnými kolegy. (...)*“ (Twitter Donalda Trumpa 2018)³¹.

Druhá proměnná *violence* se vyskytuje 36krát. Nejčastěji se znovu vyskytuje v projevech prezidenta Billa Clintona, a tedy přímo souvisí s popisem občanské války v Somálsku. Druhý nejčastější výskyt však souvisí s rokem 2012 a úřadujícím prezidentem Barackem Obamou. Ve své zprávě pro kongres Spojených států popisuje situaci v Somálsku následovně: „(...) *některé násilné činy spáchané na civilním obyvatelstvu, které všechny*

²⁹ „(...) *Mr. Rather: Your darkest hour? The President: I've had more than one of them, too. But certainly one of them was when those 18 American soldiers were killed in Somalia. It was awful (...)*“ (William J. Clinton 2002: 2737).

³¹ „*My thoughts and prayers are with the families of our serviceman who was killed and his fellow servicemen who were wounded in Somalia. (...)*“ (Twitter Donalda Trumpa 2018).

přispívají ke zhoršení bezpečnostní situace a přetrvávání násilí v Somálsku. (...)“ (Obama 2013: 1066)³².

Další v pořadí, slovo *fight*, se vyskytuje 33krát. Znovu zde platí, že nejčastěji se vyskytuje v projevech Billa Clintona. V tomto případě je však slovo používáno i v kontextu boje za ochranu amerických jednotek v Somálsku: „(...) *jsme tam abychom s našimi mírovými jednotkami přinesly mír. Ano, budeme bojovat, abychom ochránili životy našich lidí, ale nebudeme bojovat abychom vyřešili vaše problémy. (...)“ (Clinton 1995: 830)³³.*

Následující proměnná *death* na rozdíl od slova *kill*, odkazuje na situaci Somálců v dlouhotrvajícím konfliktu. S tím souvisí i časté hladomory, které nepřímo v roce 2012 okomentoval Barack Obama: „(...) *Ale když desítky tisíc dětí zemřou z agónie hladovění, jako v Somálsku, tak si uvědomíme, že máme ještě hodně práce. (...)“ (Obama 2013: 634)³⁴.*

Klíčové slovo *conflict* je pak nejčastěji zmiňováno Barackem Obamou. Zvláště v roce 2010 je obsaženo v celé řadě zpráv týkajících se Somálska. Často se jedná o popis dlouho trvajícího konfliktu, jako například v tomto interview pro jihoafrickou státní televizi SABC: „(...) *Podívejte, Somálsko prošlo již generaci dlouhou válkou, dlouhotrvajícím konfliktem a přechodná vláda se teprve dostává do povědomí. (...)“ (Obama 2011: 1062)³⁵.*

Poslední proměnná *wounded* pak netvoří výjimku se slovem *conflict* a nejčastěji je zmiňována Billem Clintonem v roce 1993. A to především ve spojitosti se zraněním amerických vojáků, ale i jednotek OSN: „(...) *Pouze*

---

³² „(...) certain acts of violence committed against civilians in Somalia, all of which contribute to the deterioration of the security situation and the persistence of violence in Somalia. (...)“ (Obama 2013: 1066).

³³ „(...) we are there, all of us, to make peace and be peacemakers. Yes, we will fight to protect the lives of our people, but not to try to solve your problems for you.“ (Clinton 1995: 830).

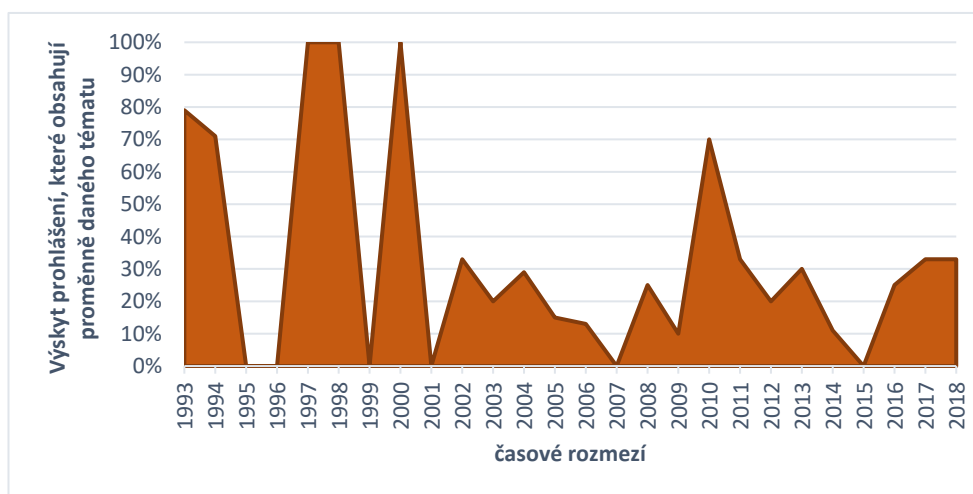
³⁴ „(...) But when tens of thousands of children die from the agony of starvation, as in Somalia, that sends us a message we’ve still got a lot of work to do. (...)“ (Obama 2013: 634).

³⁵ „(...) Well, look, obviously Somalia has gone through a generation now of war, of conflict. The transitional Government there is still getting its footing. (...)“ (Obama 2011: 1062).

jeden americký voják utrpěl drobné zranění, ačkoli došlo k několika úmrtím a zraněním v řadách jednotek UNOSOM II (...)“ (Clinton 1994: 970)³⁶.

Již z názvu a znalostí z předešlé historické části práce je patrné, že nejčastější výskyt proměnných je spojen s prezidentem Billem Clintonem. V rámci celého výzkumu se po roce 1993 objevuje značný pokles vyjádření Billa Clintona k událostem v Somálsku. Všechna prohlášení z let 1997, 1998 a 2000 vždy obsahují zmínky o násilnostech. Vždy se však jedná o retrospektivní pohled Billa Clintona na události z října roku 1993. Ačkoliv v letech 2001 až 2008 stále probíhá občanská válka v Somálsku, nelze říci, že by se to výrazně projevilo na vyjádřeních prezidenta Bushe. Naopak s příchodem Baracka Obamy se znovu dostává Somálsko do popředí americké zahraniční politiky, tedy alespoň v prvním funkčním období. Nárůst mezi lety 2016 až 2018 pak souvisí s následky útoků teroristické organizace aš-Šabáb.

Graf č. 1 – Téma násilností

Zdroj: Autor

5.2 Téma mezinárodní pomoci

Již od počátku somálského konfliktu se můžeme setkat se snahou mezinárodního společenství o minimalizaci následků války a Spojené státy v tomto ohledu hrají významnou roli. Proto se v následující podkapitole autor věnuje těmto klíčovým slovům: *humanitarian* (humanitární),

³⁶ „(...) Only one U.S. military member sustained minor injury, although there were several deaths and a number of injuries among UNOSOM II (...)

peacekeeping (udržování míru), *saving lives* (záchrana lidských životů), *stability* (stabilita), *order* (pořádek), *transition* (tranzice).

Tabulka č. 2 – Výskyt slov spojených s mezinárodní pomocí

Proměnná	Výskyt	% výskyt ze všech projevů
Humanitarian	55	0,160
Peacekeeping	45	0,131
Saving lives	24	0,070
Stability	18	0,052
Order	15	0,043
Transition	9	0,026

Zdroj: Autor

První proměnná přímo odkazuje na název podkapitoly. Slovo *humanitarian* ve spojení se Somálskem se objevuje u všech zkoumaných prezidentů. Nejčastěji je však zmiňováno Billem Clintonem v projevech, které vysvětlují a obhajují působnost amerických jednotek v Somálsku. Druhý nejčastější výskyt je znovu v prvním funkčním období Baracka Obamy. Vzhledem k probíhajícímu suchu ve východní Africe se prezident Obama vyjádřil následovně: „(...) *více než 13,3 milionu lidí v Etiopii, Keni, Somálsku a celém regionu nadále naléhavě potřebuje humanitární pomoc, a to kvůli suchu, které je jedno z nejhorších za posledních 60 let. (...)*“ (Obama 2012: 1566–1567)³⁷.

Klíčové slova *peacekeeping* a *order* jsou provázány s intervencí Spojených států. Proměnná *order* se výhradně vyskytuje v projevech prezidenta Clintona. Nejčastěji ve spojení *restore order* (obnovení pořádku) a to převážně v první polovině roku 1993. Druhá proměnná *peacekeeping* se již vyskytuje i u ostatních prezidentů. Jedním z příkladů je výrok Donalda Trumpa: „(...) *Organizace spojených národů a Africká unie pomocí svých mírových misí pomáhají stabilizovat konflikty v Afrických zemích. Spojené státy nadále jsou hlavní zemí, který poskytuje humanitární pomoc, a to včetně*

³⁷ „(...) more than 13.3 million people in Ethiopia, Kenya, and Somalia remain in urgent need of humanitarian assistance amid the worst drought the region has seen in 60 years. (...)“ (Obama 2012: 1566–1567).

prevence hladomoru v jižním Súdánu v Somálsku, (...)“ (Compilation of Presidential Documents 2018)³⁸.

Dvouslovná fráze *saving lives* je přítomna 24krát a je převážně využívána prezidentem Clintonem v 90. letech. Často v kontextu záchrany Somálců před následky občanské války: „(...) *naše zapojení do konfliktu v Somálsku, které mimochodem budu vždycky obhajovat, byla dobře motivovaná a dobrá věc, která dokázala zachránit stovky tisíc životů (...)*“ (Clinton 1995: 1150)³⁹.

V pořadí další proměnná *stability* se nejčastěji vyskytuje v projevech prezidenta Baracka Obamy, a to převážně v kontextu uvalení sankcí na osoby, které: „(...) *ohrožují mír a stabilitu v Somálsku (...)*“ (Obama 2011: 493)⁴⁰. Snaha o stabilizaci situace v Somálsku se projevila i v prohlášeních Baracka Obamy při návštěvě prezidenta Keni: „(...) *Musíme mnohem více spolupracovat, abychom mohli zjistit, jak stabilizovat Somálsko. (...)*“ (Compilation of Presidential Documents 2018)⁴¹.

Stejně jako v případě proměnné *stability*, tak i u *transition* je nejčastějším autorem výroků Barack Obama. Výroky o *transition* se pak ve většině případu vztahují na přechodnou federální vládu Somálska (TFG). Když pomineme již častokrát zmiňovaného Baracka Obamu a podíváme se na ostatní prezidenty, tak druhý nejčastější výskyt proměnné je u George W. Bushe. Zde se však jedná o dokument vzájemného prohlášení Spojených států a Evropské unie. Autor předpokládá, že prezident byl obeznámen s textem, který spoluvytvářel v rámci jednání a je tedy započten do dokumentů, které spadají pod autorovu analýzu administrativy prezidenta Bushe.

Vzhledem k situaci v Somálsku, autor podrobil analýze část proměnných, které souvisejí s mezinárodní pomocí. Znovu je zcela patrný

---

³⁸ „(...) The United Nations and African Union led peacekeeping missions to have invaluable contributions in stabilizing conflicts in Africa. The United States continues to lead the world in humanitarian assistance, including famine prevention and relief in South Sudan, Somalia, (...).“ (Compilation of Presidential Documents 2018).

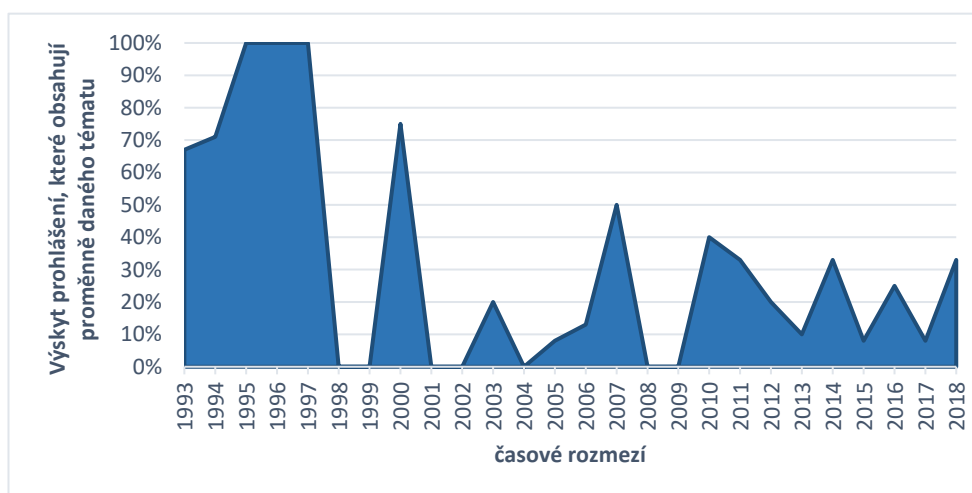
³⁹ „(...) our involvement in Somalia, which I will always believe was a well-motivated and good thing to do that saved hundreds of thousands of lives (...).“ (Clinton 1995: 1150).

⁴⁰ „those who threaten peace and stability in Somalia“ (Obama 2011: 493).

⁴¹ „(...) We need to work much closer together to see how we can stabilize Somalia. (...).“ (Compilation of Presidential Documents 2018).

častý výskyt výroku prezidenta Clintona v 90. letech. George W. Bush pak mezinárodní pomoc mezi lety 2001 až 2006 zmiňuje pouze okrajově. V roce 2007 pak dva ze čtyř projevů obsahují frázi, která potvrzuje snahu Spojených států stabilizovat situaci v Somálsku. Nejvýznamnější posun lze znovu pozorovat u prezidenta Obamy, který nejčastěji operuje s proměnnými *peacekeeping*, *humanitarian* a *saving lives*. Prezident Trump se v prvních dvou letech ve funkci často vyjadřuje pro nutnost stabilizace situace v Somálsku.

Graf č. 2 – Téma mezinárodní pomoci

Zdroj: Autor

5.3 Téma zhrouteného státu

Pokud podrobujeme Somálský případ analýze, nelze se vyhnout frázím jako zhroutený stát a s tím spojených vnitrostátních problémů. V následující podkapitole tedy autor rozebírá, jak často jsou zmiňována tato klíčová slova: *starvation* (hladovění), *emergency* (stav nouze), *refugees* (uprchlíci), *warlord* (válečný vůdce), *failed state* (zhroutený stát), *radicalism* (radikalismus).

Tabulka č. 3 – Výskyt slov spojených s tématem zhrouteného státu

Proměnná	Výskyt	% výskyt ze všech projevů
Starvation	56	0,163
Emergency	45	0,131
Refugees	15	0,043
Warlord	7	0,020
Failed state	3	0,008
Radicalism	1	0,002

První termín *starvation* byl již okrajově několikrát zmíněn v předešlých podkapitolách v souvislosti s humanitárními misemi, ale i počty mrtvých které sebou přinesly sucha. Přesto platí, že nejčastější výroky, které se týkají této proměnné vyřkl Bill Clinton v 90. letech. Často se jedná o spojení, které souvisí se stavem země: „(...) *musíme zajistit, aby se anarchie a hlad znovu nevrátily do země kde již zemřelo přes 300 000 lidí (...)*“ (Clinton 1994: 1668)⁴².

V pořadí druhá proměnná *emergency* ve většině textů souvisí s vyhlášeními o stavu Somálska. Tedy konkrétně, se jedná o označení Spojených států pro přetrvávající krizové země. Jako příklad lze uvést zprávu Donalda Trumpa, která odkazuje i na léta Baracka Obamy: „*Situace ve vztahu k Somálsku nadále představuje neobvyklé, mimořádné ohrožení národní bezpečnosti a zahraniční politiky Spojených států. Z tohoto důvodu musí být deklarovaný národní stav nouze, oznámen 12. dubna 2010 a přijat 20. července 2012, pokračovat v platnosti i po 12. dubnu 2018. (...)*“ (Compilation of Presidential Documents 2018)⁴³. V dalších případech se pak jedná o kombinaci stavu nouze a již výše zmíněného hladomoru nebo novodobé formy pirátství.

Refugees je proměnná se kterou nejčastěji operoval Barack Obama, ale i Donald Trump. V případě Baracka Obamy se jedná o prohlášení o stavu Somálska, se kterým přímo souvisí vzrůstající počet Somálců prchajících ze země: „(...) *protože tato krize (...) má za cíl otestovat především naši schopnost ukončit konflikty v Afghánistánu, Somálsku a Sýrii. Tři válkou zničených zemí, ze kterých pochází nejvíce uprchlíků na světě.*“ (Compilation of Presidential Documents 2018)⁴⁴. Donald Trump se pak věnuje domácí

---

⁴² „(...) to ensure that anarchy and starvation do not return to a nation in which over 300,000 people have lost their lives (...)“ (Clinton 1994: 1668).

⁴³ „The situation with respect to Somalia continues to pose an unusual and extraordinary threat to the national security and foreign policy of the United States. For this reason, the national emergency declared on April 12, 2010, and the measures adopted on that date and on July 20, 2012, to deal with that emergency, must continue in effect beyond April 12, 2018. (...)“ (Compilation of Presidential Documents 2018).

⁴⁴ „(...) because this crisis (...) To test, first and foremost, our ability to end conflicts, because so many of the world’s refugees come from just three countries ravaged by war – Syria, Afghanistan and Somalia.“ (Compilation of Presidential Documents 2018).

politice s přesahem do té zahraniční, a to pomocí řady dekretů, které pozastavují možnosti, nejenom Somálským uprchlíkům, vstoupit na území Spojených států. Zvláště ve svých prohlášeních zmiňuje problematiku Somálce, který: „(...) byl přiveden do Spojených států jako dětský uprchlík a později se stal naturalizovaným občanem Spojených států. Následně byl odsouzen na 30 let do vězení za pokus o použití zbraní hromadného ničení (...)“ (Compilation of Presidential Documents 2018)⁴⁵.

Následující proměnná *warlord* pak pouze souvisí s administrací prezidenta Clintona. Vyskytuje se pouze v prohlášeních z roku 1993, a to často ve spojení se jménem generála Aidida.

V podobně malé míře je zmíněn samotný termín *failed state*. Ten se vyskytuje pouze v prohlášeních Baracka Obamy z roku 2015. Ovšem vždy se jedná o popis let minulých, a ne o popis situace v roce 2015: „(...) abychom pomohli Somálsku, protože po desetiletích zhrouceného režimu se znovu buduje nová vláda. (...)“ (Compilation of Presidential Documents 2018)⁴⁶.

Poslední klíčové slovo *radicalism* je pak také zmíněno pouze prezidentem Obamou ve tvaru *radical* a ve spojení *radical extremists*: „(...) A nyní je celý region ohrožen radikálními extrémisty, kteří se usídlili v Somálsku (...)“ (Obama 2011: 1140)⁴⁷.

I ve třetím případě je nejčastějším autorem výroků prezident Clinton. V případě George W. Bushe se jedná v roce 2005 o vyjádření k probíhajícímu hladomoru. Stejně jako v předešlých dvou grafech i zde lze vyzorovat zvýšenou pozornost Prezidenta Obamy v Somálsko. První rok ve funkci prezidenta Trumpa je symbolický pro celou řadu protiimigračních dekretů, které se projeví na celkovém počtu proměnných. V případě Baracka Obamy a Donalda Trumpa je také častý výskyt vyhlášení stavu nouze vůči Somálsku.

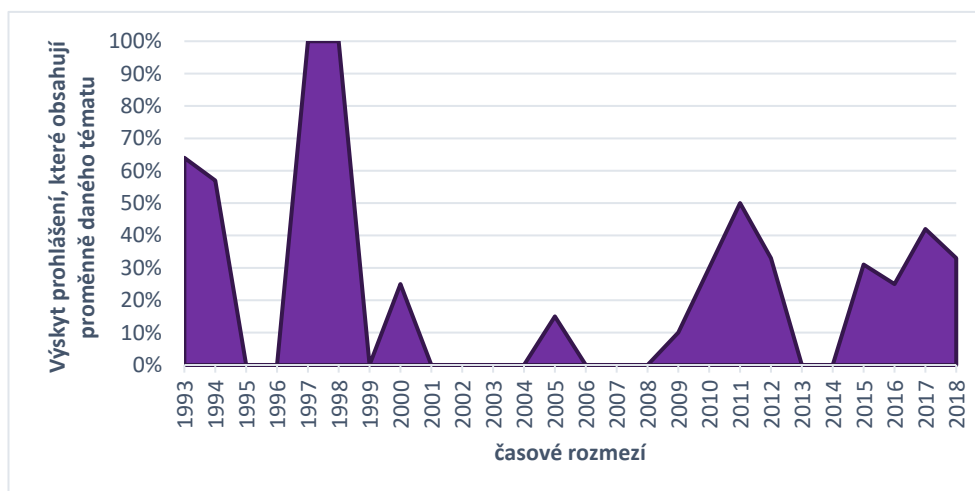
⁴⁵ „(...) who had been brought to the United States as a child refugee and later became a naturalized United States citizen was sentenced to 30 years in prison for attempting to use a weapon of mass destruction (...)“ (Compilation of Presidential Documents 2018).

⁴⁶ „(...) to help Somalia as it's rebuilding after decades of failed governance. (...)“ (Compilation of Presidential Documents 2018).

⁴⁷ „(...) And now the entire region is threatened because of radical extremists who have taken root in Somalia (...)“ (Obama 2011: 1140).

Graf č. 3 – Téma zhrouteného státu

Zdroj: Autor

5.4 Téma terorismu

Ačkoliv se předešlý výrok o radikalismu objevil jako proměnná pouze jednou, autor podrobil analýze celé téma věnující se terorismu a extrémismu. Mezi hlavní klíčové slova autor vybral následující: *terrorism* (terorismus), *Al-Shabaab* (aš-Šabáb), *Al-Qaeda* (al-Káida), *ISIS / ISIL* (Islámský stát), *extremism* (extrémismus), *fundamentalism* (fundamentalismus).

Tabulka č. 4 – Výskyt slov spojených s tématem terorismu

Proměnná	Výskyt	% výskyt ze všech projevů
Terrorism	53	0,154
Al-Shabaab	48	0,140
Al-Qaeda	12	0,035
ISIS / ISIL	12	0,035
Extremism	4	0,011
Fundamentalism	0	0,000

Zdroj: Autor

První veřejné prohlášení k proměnné *terrorism* lze datovat k administrativě George W. Bushe. S událostmi z 11. září 2001 přichází výrazná proměna zahraniční politiky spojených států vůči Somálsku. První vyjádření prezidenta Bushe s vyskytující se proměnnou pochází až ledna roku 2002: „(...) Naše námořnictvo hlídá pobřeží Afriky, aby včas zablokovalo dodávky zbraní a zřízení teroristických táborů

v *Somálsku*.“ (Bush 2003: 131)⁴⁸. Přesto nejčtenější výskyt proměnné pochází až za administrativy Donalda Trumpa. Polovina zpráv z roku 2017 týkající se Somálska obsahuje proměnnou *terrorism*. Často se pak jedná o spojení *terrorist safe haven* (bezpečné útočiště teroristů), *terrorist groups* (teroristické skupiny), *terrorist threat* (teroristická hrozba). Druhý nejpočetnější výskyt proměnné náleží Baracku Obamovi. Znovu se vyskytuje fráze *terrorist threat*, ale i *terrorist networks* (teroristické sítě).

Druhá nejpočetnější proměnná *Al-Shabaab* úzce souvisí s první, protože se jedná o teroristickou skupinu operující v Somálsku. V tomto případě se proměnná nejčastěji vyskytuje u Baracka Obamy. Na tiskové konferenci s prezidentem Keni se prezident Obama vyjádřil následovně: „(...) *V současnosti Keňa pracuje se Spojenými státy, Etiopií a dalšími aktéry, aby co nejvíce oslabila pole působnosti aš-Šabábu. (...)*“ (Compilation of Presidential Documents 2018)⁴⁹. Ve většině případů se název skupiny objevuje v souvislosti s obecným popisem situace v Somálsku nebo s informováním o vykonaných leteckých úderech na pozice teroristů. Ani druhý nejpočetnější výskyt názvu skupiny v projevech Donalda Trumpa se nemění. Tedy zůstávají podobné vyjádření jako v případě Baracka Obamy.

Pokud druhá proměnná úzce souvisela s první, pak třetí *Al-Qaeda* úzce souvisí s oběma předtím. Vždy se však jedná o poukázání na propojenost obou teroristických skupin, tedy aš-Šabábu na al-Káidy. Čtvrté klíčové slovo *ISIS/ISIL* má stejný počet výskytu jako al-Káida, ale v tomto případě se již formulace obou prezidentů mění v poukazování na přítomnost organizace v Somálsku. První vyjádření Donalda Trumpa k proměnné lze nalézt na Twitteru ještě v období kdy byl *president-elect* (zvolený prezident): „*ISIS se přihlásilo k útoku nožem na státní univerzitu v Ohiu. Jednalo se o somálského uprchlíka, který neměl být v naší zemi.*“ (Twitter Donalda Trumpa 2018)⁵⁰. Vzhledem k tomu, že se jedná o vyjádření již v té době zvoleného prezidenta,

---

⁴⁸ „(...) Our Navy is patrolling the coast of Africa to block the shipment of weapons and the establishment of terrorist camps in Somalia.“ (Bush 2003: 131).

⁴⁹ „(...) And as we speak, Kenya is working with Ethiopia and with the United States and others to further degrade al-Shabaab's space of operations inside of Somalia. (...)“ (Compilation of Presidential Documents 2018).

⁵⁰ „ISIS is taking credit for the terrible stabbing attack at Ohio State University by a Somali refugee who should not have been in our country.“ (Twitter Donalda Trumpa 2018).

autor započítal tento výrok k výrokům v roce 2017 a tedy Donalda Trumpa jako prezidenta, protože si již byl vědom své budoucí funkce. Prohlášení prezidenta Trumpa z roku 2017 pak poukazují na čtené spojení *ISIS* a *terrorist threat*. V případě Baracka Obamy se proměnná vyskytuje hlavně v obecných prohlášení v boji proti *ISIS*, tehdy *ISIL*. Pouze v roce 2015 prezident informuje v souvislosti s nálety na pozice velitele *ISIL* v Somálsku: „(...) *V posledních týdnech jsme za pomoci leteckých útoků dostali vůdce teroristů ISIL v Somálsku a Libyi, který byl zároveň šéfem financí teroristické skupiny. (...)*“ (Compilation of Presidential Documents 2018)⁵¹.

Předposlední proměnná *extremism* se vyskytuje pouze ve výrocih prezidenta Obamy, a to pouze v takovéto podobě: „*V celém regionu jsme vytvořili partnerství zemí za účelem řešení extremismu v Somálsku, Pákistánu a Jemenu.*“ (Twitter Baracka Obamy 2018)⁵².

Ve všech dokumentech a vyjádřeníh pak autor nenalezl jedinou zmínku o poslední proměnné *fundamentalism*.

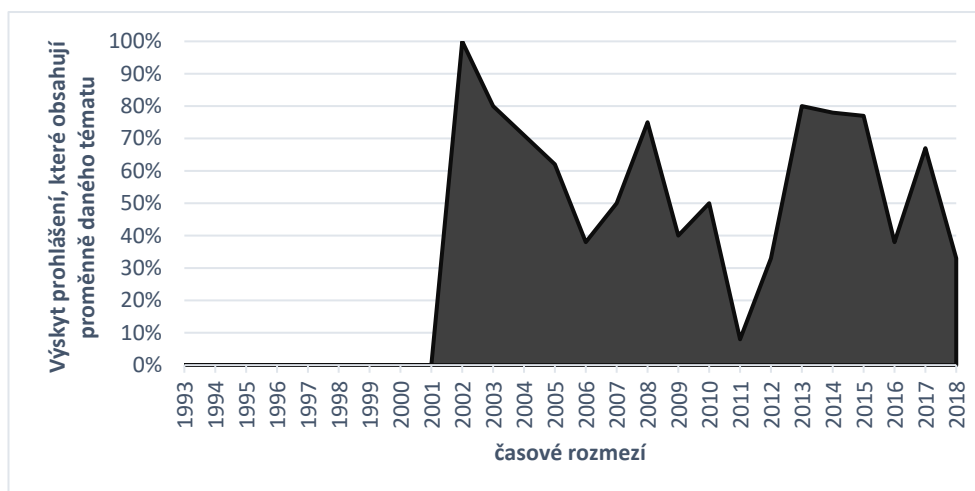
Čtvrtý graf poukazuje na, v poslední několika letech, dominující téma zahraničních politiky Spojených států vůči Somálsku. Počátek zmínek úzce souvisí s následky po událostech z 11. září 2001. Tedy nejčastější procentuální výskyt je za administrativy George W. Bushe a probíhající válkou proti teroru. Zmínky jsou pak až na rok 2011 víceméně konstantní. Výsledek tedy pouze poukazuje na významnost tématu terorismu ve vyjádřeníh vůči Somálsku. V prvních měsících roku 2018, oproti roku 2017, došlo k výraznému poklesu proměnných týkajících se terorismu. Ani jedno vyjádření, které by zahrnovalo stanovené obecné proměnné, jako terorismus, extremismus nebo fundamentalismus, se nevyskytují u prezidenta Clintona. Zbylé proměnné pak nespádají do období Clintonovi administrativy.

---

⁵¹ „(...) In recent weeks, our strikes have taken out the ISIL finance chief, a terrorist leader in Somalia and the ISIL leader in Libya. (...)“ (Compilation of Presidential Documents 2018).

⁵² „We've created partnerships throughout the region to deal with extremism— in Somalia, in Pakistan, in Yemen.“ (Twitter Baracka Obamy 2018).

Graf č. 4 – Téma terorismu

Zdroj: Autor

5.5 Téma pirátství

Dalším tématem, které autor podrobí analýze je problematika pirátství. Z tohoto důvodu jsou vybrány následující proměnné: *piracy* (pirátství), *robbery* (loupež), *captivity* (zajetí), *crime* (zločin), *smuggling* (pašování), *trafficking* (obchodování s lidmi).

Tabulka č. 5 – Výskyt slov spojených s tématem pirátství

Proměnná	Výskyt	% výskyt ze všech projevů
Piracy	16	0,046
Robbery	8	0,023
Captivity	7	0,020
Crime	1	0,002
Smuggling	0	0,000
Trafficking	0	0,000

Zdroj: Autor

První proměnná *piracy* se nejčastěji vyskytuje v prvním funkčním období prezidenta Baracka Obamy. Nejčastěji se vyskytuje ve spojení s ostatními prvky jako například terorismus a hladomor. Jako příklad lze uvést projev prezidenta z 10. prosince 2009: „(...) *Samotné spojené státy nemohou zabezpečit mír ve světě (...)* A to zvláště platí v případě zhroutených států jako je Somálsko, kde se terorismus a pirátství prolíná s hladomorem

*a lidským strádáním. (...)“ (Obama 2010: 1801)⁵³. Obdobné výroky pak jsou u Baracka Obamy běžné i v následujících letech. V případě Donalda Trumpa se vyskytuje dokument, který odsuzuje: „(...) *pirátství a ozbrojené loupeže na moři u pobřeží Somálska (...)“ (Compilation of Presidential Documents 2018)⁵⁴.**

Druhá proměnná *robbery* je pak značně napojena na první klíčové slovo. Ostatně to lze vyzorovat již v předešlé citaci Donalda Trumpa. Celkově se však znovu nejčastěji vyskytuje v projevech Baracka Obamy. V obou případech pak ve spojení *armed robbery* (ozbrojená loupež) poukazující na nebezpečí plynoucí z přepadení.

Captivity, jakožto třetí klíčové slovo v pořadí se vyskytuje v projevech Billa Clintona a Baracka Obamy. V případě prezidenta Clintona se jedná o reakci na zajetí amerických vojáků ozbrojenci generála Aidida. Barack Obama pak reagoval na únos Američanky, která pracovala jako humanitární pracovník v Somálsku.

Proměnná *crime*, jakožto odsuzující prvek v prohlášení Baracka Obamy, se vyskytlo pouze jednou, a to v roce 2009 v případě záchrany Američana Richarda Phillipse.

Zbylé proměnné *smuggling* a *trafficking* se ani v jednom projevu čtyř zkoumaných prezidentů nevyskytly.

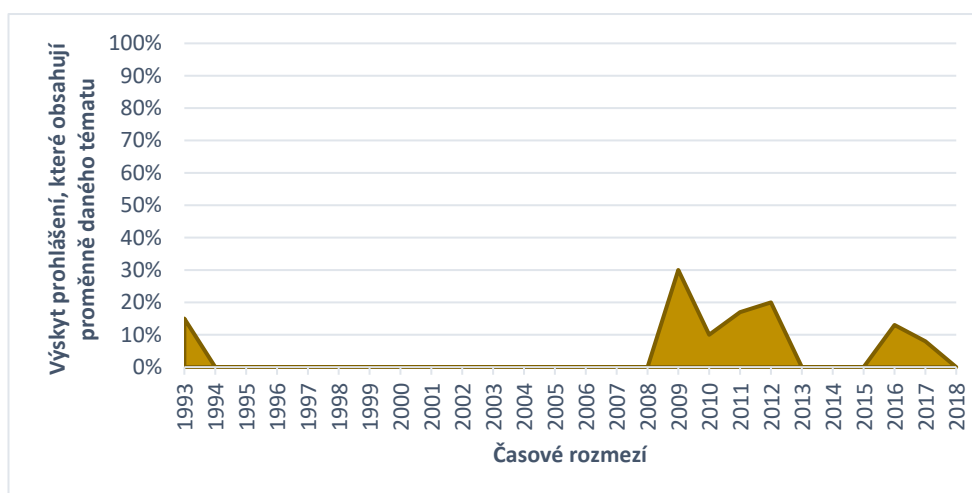
Z grafu je patrné, že po nástupu Baracka Obamy do funkce se stává problematika dlouholetého konfliktu v Somálsku, a tedy i pirátství, ústředním tématem zahraniční politiky Spojených států. Téma pak také rezonuje v roce 2017 za administrativy prezidenta Trumpa. Výskyt v roce 1993 pak souvisí s proměnnou *captivity*, která odkazuje na zajetí amerických vojáků po událostech z října roku 1993.

---

⁵³ „(...) America alone cannot secure the peace. (...) This is true in failed states like Somalia, where terrorism and piracy is joined by famine and human suffering. (...)“ (Obama 2010: 1801).

⁵⁴ „(...) acts of piracy and armed robbery at sea off the coast of Somalia (...)“ (Compilation of Presidential Documents 2018).

Graf č. 5 – Téma pirátství

Zdroj: Autor

5.6 Konotace vyjádření vůči Somálsku

V následujících dvou kapitolách je čtenář seznámen s vybranými slovy, která si sebou nesou kladnou nebo negativní konotaci. Při výběru výskytů jednotlivých proměnných byl vždy dán důraz na to, jestli jsou zmíněny kladně či negativně. Všechny proměnné budou ke konci kapitoly zařazeny do jednoho grafu, tak aby byla zaznamenána oscilace proměnných v čase.

5.6.1 Kladné proměnné

Mezi kladné proměnné autor zařadil následující slova: *government* (vláda), *improvement* (zlepšení), *peace* (mír), *safety* (bezpečí), *succes* (úspěch), *upholding* (udržovat).

Tabulka č. 6 – Výskyt slov s kladnou konotací

Proměnná	Výskyt	% výskyt ze všech projevů
Government	31	0,090
Improvement	14	0,040
Peace	3	0,008
Safety	0	0,000
Succes	0	0,000
Upholding	0	0,000

Zdroj: Autor

První proměnná odkazuje na vládu, která dlouhodobě v Somálsku chyběla. Jedná se tedy o kladně hodnocené klíčové slovo, které je v analýze

výhradně použito ve spojení Somálská vláda. Užití proměnné *government* je v Somálském kontextu hodnoceno kladně, a to vzhledem k dlouhodobě absenci jakékoliv vlády. Jedná se tedy o opak negativně hodnocené proměnné *anarchy* (anarchie). Nejčastější výskyt proměnně se vztahuje k roku 2013 kdy došlo k formálnímu uznání Somálské přechodné federální vlády. Nejčastěji se klíčové slovo vyskytuje v projevech Baracka Obamy. Příkladem může být tisková konference s premiérem Etiopie: „(...) *pomáháme somálské vládě, která je stále ještě v plenkách, rozvíjet svou vlastní národněbezpečnostní kapacitu (...)*“ (Compilation of Presidential Documents 2018)⁵⁵.

Druhé klíčové slovo *improvement* se vyskytuje 14krát z toho znovu nejčastěji v roce 2013. Častý je také výskyt v projevech prezidenta Clintona. V tomto případě se jedná znovu o obhajobu přítomnosti amerických jednotek v Somálsku, přesto prezident Clinton popisuje situaci v Somálsku následovně: „(...) *Obnovili jsme pořádek. Děti mohou opět chodit do školy. Lidé mohou jíst. Mohou spát. Fungují nemocnice. Život je teď lepší. (...)*“ (Clinton 1994: 987)⁵⁶. Nutno však podotknout, že se jedná o výrok z července roku 1993 a tedy není ovlivněn událostmi z 3. a 4. října 1993.

V pořadí třetí proměnná *peace*, přesněji autorem vyhledávaná fráze *peace in Somalia* (mír v Somálsku), se vyskytuje nejčastěji znovu v projevech Billa Clintona. Stejně jako v předešlé proměnné se jedná o frázi, která se týká americké intervence v Somálsku. V roce 2014 se Barack Obama vyjádřil následovně: „(...) *podporujeme koalici mezinárodních sil v udržení míru v Somálsku (...)*“ (Compilation of Presidential Documents 2018)⁵⁷.

Zbylé proměnné *safety*, *succes* a *upholding* se nevyskytují v žádném z prezidentských projevů.

---

⁵⁵ „(...) we're working with, in this case, the Somali government, which is still very much in its infancy, to develop its national security capacity (...)“ (Compilation of Presidential Documents 2018).

⁵⁶ „(...) We restored order. Children can go to school again. People can eat. They can sleep. There are hospitals. Life is better. (...)“ (Clinton 1994: 987).

⁵⁷ „(...) supporting a multinational force to keep the peace in Somalia (...)“ (Compilation of Presidential Documents 2018).

5.6.2 Negativní proměnné

Mezi negativní proměnné autor zařadil následující slova: *threat* (hrozba), *war* (válka), *anarchy* (anarchie), *deterioration* (zhoršení), *violation* (porušení), *failure* (neúspěch).

Tabulka č. 7 – Výskyt slov s negativní konotací

Proměnná	Výskyt	% výskyt ze všech projevů
Threat	48	0,140
War	34	0,099
Anarchy	26	0,075
Deterioration	9	0,026
Violation	7	0,020
Failure	2	0,005

Zdroj: Autor

Threat jako první klíčové slovo se často prolíná s proměnou *terrorism*, která již byla analyzována výše. Kombinace proměnné *threat* se slovem *Somalia* je nejčastější v roce 2017. Donald Trump se vyjádřil následovně: „*Situace v Somálsku stále představuje neobvyklou a mimořádnou hrozbu pro národněbezpečnostní a zahraničněpolitickou agendu Spojených států. (...)*“ (Compilation of Presidential Documents 2018)⁵⁸. Slovní spojení *threat* a *terrorism* je patrné u George W. Bushe, ale i u Baracka Obamy. Bill Clinton proměnnou často využívá při deskripci situace v 90. letech.

Proměnná *war* je nejčastěji spojená s Georgem W. Bushem a jeho frází *War on Terror* (Válka proti terorismu), která souvisela s mezinárodním bojem proti terorismu. Druhý nejpočetnější výskyt pochází z projevů Billa Clintona, jako například: „*Přišli jsem do Somálska v rámci humanitární mise. Zachránili jsme kolem milionu životů, které byly ohroženy hladomorem z důsledků občanské války. Ta se mezitím proměnila v plnou anarchii. (...)*“ (Clinton 1994: 1739)⁵⁹.

⁵⁸ „The situation with respect to Somalia continues to pose an unusual and extraordinary threat to the national security and foreign policy of the United States. (...)“ (Compilation of Presidential Documents 2018).

⁵⁹ „(...) We went to Somalia on a humanitarian mission. We saved approximately a million lives that were at risk of starvation brought on by civil war that had degenerated into anarchy. (...)“ (Clinton 1994: 1739).

Předešlý citát nám zmiňuje následující proměnou *anarchy*, která se právě objevuje nejčastěji v prohlášeních Billa Clintona. Znovu se tedy jedná o popis událostí z 90. let. Proměnnou pak v jiné formě *chaos*, která je započtena do souboru proměnných týkajících se anarchie⁶⁰, využívá George W. Bush: „(...) víme že *al-Káida* byla v Somálsku, kde je chaos a zmatek (...)“ (Bush 2009: 207)⁶¹.

Pokud pomineme následky událostí z října roku 1993, tak čtvrtá v pořadí proměnná *deterioration* je nejčastěji zmiňována v roce 2012 a 2017. V obou případech se jedná o zhoršení bezpečnostní situace v Somálsku kvůli aktivitě teroristické organizace aš-Šabáb.

Proměnná *Violation* je nejčastěji přítomna mezi roky 2010 až 2012, ale i 2016 a 2017. Vždy se však jedná o připomenutí, že je porušována rezoluce rady bezpečnosti OSN týkajícího se zbrojního embarga.

Poslední proměnná *failure* je zmíněna pouze jednou prezidentem Bushem, a to při retrospektivní prohlášení o událostech v 90. letech.

5.6.3 Oscilace proměnných

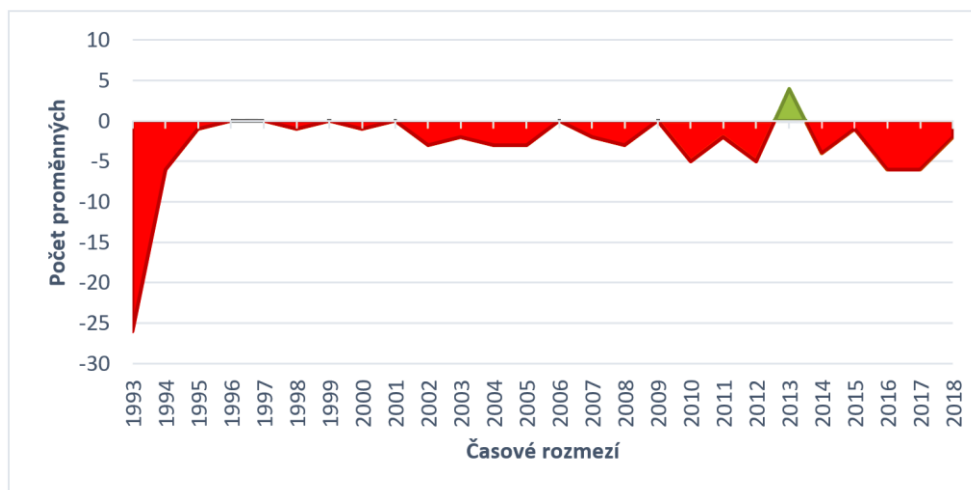
Po zhotovení analýzy obou konotací u klíčových slov byl zhotoven graf syntézy obou dat. Projevy s pozitivními konotací autor započítal do grafu jako kladné hodnoty, naopak projevy s negativní konotací byly započteny jako negativní hodnoty. Výsledkem je oscilace proměnných dle jednotlivých let.

---

⁶⁰ Jak již bylo zmíněno na počátku kapitoly, celkový soubor se všemi proměnnými bude součástí přílohy na konci práce.

⁶¹ „(...) when you know some Al Qaeda have been in and out of Somalia and there is some chaos and confusion (...)“ (Bush 2009: 207).

Graf č. 6 – Syntéza kladných a negativních proměnných

■ - roky s převažujícími negativními proměnnými ■ - roky s převažujícími pozitivními proměnnými ■ - roky s nedominantní konotací nebo s žádnými výsledky

Zdroj: Autor

6 Interpretace výsledků výzkumu

Ještě před interpretací výsledků autor připomene, jaké cíle byly stanoveny na počátku práce. Hlavní otázka zněla: „*Jakým způsobem se v průběhu času změnil diskurz Spojených států vůči Somálsku?*“. Z tohoto důvodu je v analýze využito projevů amerických prezidentů. Na následujících stránkách autor interpretuje výsledky analytické části. Poté odpoví na hlavní otázku práce a zároveň na položené podotázky.

V říjnu roku 2018 bude události z roku 1993 dělit již 25 let. V rámci tohoto období došlo k výměně čtyř amerických prezidentů. Každý v jiné době s jinou zahraničněpolitickou prioritou. Autor za pomoci obsahové analýzy prezidentských projevů sestavil postup dle vybraných klíčových slov, aby dokázal odpověď na hlavní otázku práce. Vzhledem k dotazu první podotázky, která zní: „*Jakým způsobem se proměnila politika Spojených států vůči Somálsku za výkonu funkce Billa Clintona, George W. Bushe, Baracka Obamy a Donalda Trumpa?*“, bude odpověď součástí textu, který prezentuje výsledky výzkumu, níže.

Z výsledků výzkumu je patrné, že si Spojené státy v čele s prezidentem Billem Clintonem vskutku odnášejí tzv. trauma, které se následně v 90. letech projevuje i v neaktivitě v jiných afrických zemích.

Dramatický pokles mezi lety 1993 až 2000 v počtu vyjádření k Somálsku tento fakt pouze umocňuje. O to více je zajímavé období nově nastupujícího prezidenta George W. Bushe, který přichází do funkce s čistým štítem, nezátížen žádným, zrovna probíhajícím, konfliktem s účastí Spojených států. Přesto první vyjádření, které se týká Somálska lze datovat až k roku 2002. V rámci Bushovi války proti teroru, se však jedná o pouhá obecná a opakující se vyjádření, která poukazují na chybějící koncepci zahraničně-politické strategie vůči Somálsku. Nástup Baracka Obamy přináší, pro Somálsko, „vítanou“ změnu. Samozřejmostí je častý výskyt proměnných, které souvisejí se všemi, autorem analyzovanými, tématy. Zcela unikátní je pak situace s moderní formou pirátství, která je téměř výhradně zmiňována Barackem Obamou⁶². Přesto celkový častý výskyt vyjádření k Somálsku naznačuje, na rozdíl od předchozí administrativy, přinejmenším prezidentův zájem v Somálsko. Druhá polovina funkčního období prezidenta Obamy se pak věnuje boji proti terorismu v Somálsku, přesněji boji proti teroristické organizaci aš-Šabáb. V pořadí čtvrtý prezident Donald Trump se Somálsku věnuje v případech, které se určitým způsobem týkají domácí politiky Spojených států. Nejčastěji tedy v případě prezidentských protiimigračních dekretů, které byly dominantním tématem na domácí politické scéně v roce 2017 (New York Times 2017). Časté jsou také projevy týkající se boje proti mezinárodnímu terorismu, a tedy i boje proti aš-Šabábu v Somálsku. Je ovšem třeba říci, že vzhledem k probíhajícímu funkčnímu období prezidenta Trumpa byly v práci analyzovány pouze projevy od 20. ledna 2017 do 4. dubna 2018. Tedy je možné, že se výsledky Trumpovy administrativy mohou v budoucích dvou, případně šesti, letech diametrálně lišit od výsledku zde autorem prezentovaných⁶³.

Lze tedy konstatovat, že první polovina 90. let je úzce spjata s intervencí Spojených států v Somálsku. Z toho důvodu je negativní počet proměnných výrazný právě v období prezidenta Clintona. Překvapením je však období prezidenta George W. Bushe, který se Somálsku věnuje pouze

---

⁶² Ovšem je třeba zmínit, že problematika moderního pirátství v době prvního funkčního období prezidenta Obamy dosahuje největšího mediálního pokrytí (New York Times 2009).

⁶³ Za předpokladů, že bude metodologický postup a zvolené proměnné identické s touto prací.

v obecné rovině války proti terorismu. Změna přichází až s příchodem prezidenta Baracka Obamy. Větší výskyt negativních klíčových slov v projevech prezidenta Obamy souvisí s častějšími vyjádřeními, které se týkají Somálska. Ve stejném období lze naopak pozorovat zvýšený počet kladných klíčových slov. Rok 2013 pak představuje jediné období, ve kterém převažují pozitivní proměnné nad negativními. Období prezidenta Donalda Trumpa pro tuto chvíli nepředstavuje výraznější změnu ve způsobu vyjadřování k Somálsku a prozatím převažují negativní proměnné. I přesto je patrný nárůst kladných proměnných v posledních devíti letech. Nárůst, který může znamenat postupné ozdravování vzájemných vztahů.

Autor si na začátku práce stanovil kromě hlavní otázky také tři podotázky úzce související s hlavním tématem práce. První byla již zodpovězena v textu výše. Zbylé dvě budou na následujících odstavcích znovu představeny a autor na základě získaných dat zformuluje odpověď.

Druhá podotázka se táže: „*Jakým způsobem, zdali vůbec se projevila existence organizace Islámský stát v Iráku a Sýrii na vyjádření americké administrativy vůči Somálsku?*“. Pokud se podíváme na výsledky v tabulce č. 4, tak samotná proměnná věnující se Islámskému státu má 12 výskytů ze všech analyzovaných projevů vztahujících se k Somálsku. Tento nízký počet je dán tím, že se v Somálsku sice vyskytuje odnož ISIS, ale není dominantní teroristickou organizací. Tou je aš-Šabáb, který s ní ovšem nespolupracuje (Anzalone 2018: 12). Více nám však napoví graf č. 4, který operuje s procentuální přítomností proměnných v jednotlivých projevech. V posledních 7 letech došlo znovu k výraznému vzestupu vyjádření týkajících se terorismu, obdobně značnému jak po událostech z 11. září 2001. To může být zapříčiněno vzrůstající aktivitou aš-Šabábu jako takového anebo úrovní medializace Islámského státu, který se od roku 2011 dostává do širšího povědomí světové veřejnosti (Fishman 2012). V tomto případě se však autor přiklání k možnosti, že se jedná o kombinaci obou zmíněných příčin.

Poslední podotázka, kterou si autor stanovil zní: „*Jakým způsobem se projevila moderní forma pirátství na vyjádřeních americké administrativy vůči Somálsku?*“. Z grafu č. 5 je patrné, že po nástupu Baracka Obamy do funkce se stává problematika pirátství jedním z témat zahraniční politiky

Spojených států. Téma pak také rezonuje v roce 2017 za administrativy prezidenta Trumpa. Přesto je počet proměnných menší než u ostatních, autorem analyzovaných, témat.. Z tohoto důvodu se autor domnívá, že téma moderního pirátství je pouze okrajovou záležitostí vyjádření amerických prezidentů k Somálsku.

Závěr

Hlavním důvodem k vybrání tématu bakalářské práce, je fakt, že od událostí z října 1993 v Mogadišu nás tento rok bude dělit již 25 let. Mezitím došlo v Bílém domě k výměně čtyř prezidentů a s tím spojených amerických administrativ. Během 25 let se také proměnilo mezinárodní prostředí, které počátkem nového milénia čelí novým výzvám. Výzvám, které se mimo jiné promítly i do dlouholetého konfliktu v Somálsku. Z tohoto důvodu došlo v úvodu ke stanovení výzkumné otázky, jakým způsobem se v průběhu času změnil diskurz Spojených států vůči Somálsku.

Pro zodpovězení hlavní otázky, autor práci rozdělil na úvod, šest kapitol a závěr. První kapitola se věnovala konstruktivistické teorii mezinárodní vztahů, dělení teoretického přístupu a následné deskripci lingvistického konstruktivismu, který byl hlavním pilířem této práce. Druhá kapitola se věnovala historickým událostem po propuknutí občanské války v Somálsku koncem 80. let 20. století. Tak aby byl čtenář obeznámen s událostmi, které zásadně ovlivnily vývoj vzájemných vztahů obou zemí. Vzhledem k tomu, že se práce věnuje změně diskurzu Spojených států, byl konec kapitoly věnován americkému pohledu na dění v Somálsku. Třetí kapitola se pak věnovala definování kritérií americké zahraniční politiky a stručnému popisu pravomocí prezidentské funkce. V práci byla tato část uvedena, aby čtenář chápal kontext americké zahraniční politiky vůči státům jako je Somálsko. Samotnému Somálsku byla následně věnována samotná podkapitola. Čtvrtá část práce se věnovala samotné obsahové analýze, aplikací metody, metodologickému postupu a postupu při sběru dat. Předposlední pátá kapitola pak obsahuje samotnou analýzu projevů na základě šesti, autorem zvolených, témat, které úzce souvisí s položenou otázkou a podotázkami. Poslední šestá část se věnuje interpretaci dat získaných z předešlé kapitoly. Zároveň došlo na zodpovězení, v práci stanovených, otázek.

Ke konci výzkumu se ukázalo, že u všech čtyřech prezidentů Spojených států stále převažuje negativní vyjadřování vůči Somálsku. Jedinou výjimku tvoří pouze rok 2013 za funkčního období prezidenta Obamy, kdy dochází k formálnímu uznání Somálské přechodné federální

vlády. Přesto lze v posledních devíti letech pozorovat častější výskyt kladných vyjádření prezidentů Spojených států, které mohou v budoucnosti tvořit základní kámen pozitivních vzájemných vztahů.

Samotné tematické omezení výběru klíčových slov sice pomohlo odpovědět na otázky práce, ale také omezilo výzkum výskytu dalších proměnných, které mohly být součástí výzkumu. S tím se také pojí další problematika práce, strohost. Přestože došlo k odpovězení na stanovené otázky, tak omezení maximálního počtu stránek zabránilo plně využít potenciál pro detailní výzkum. Jako další problematiku pak autor vnímá výběr klíčových slov a jejich zařazení do příslušných tematických skupin. Klíčová slova mohou být čtenářem vnímána zcela odlišně, než jsou předkládána autorem v této práci. Je tedy na každém čtenáři, jak vnímá zvolené proměnné. Z tohoto důvodu je v příloze uvedena tabulka s četností výskytu proměnných v jednotlivých letech, tak aby čtenář mohl s daty dále operovat. I přesto však zůstává problém s výběrem samotných proměnných a zpracováním dat. V tomto případě tedy výsledek práce s sebou vždy ponese autorův „rukopis“.

Přesto autor spatřuje přínos této práce jako platformy pro další možný výzkum v oblasti vzájemných vztahů Spojených států a Somálska. Donald Trump je ve funkci necelé dva roky. Může pokračovat v častém negativním vyjadřování vůči Somálsku anebo naopak přijít s novou strategií vzájemných vztahů. Vše samozřejmě také souvisí s děním v samotném Somálsku, ale i na domácí americké a mezinárodní scéně. Z toho důvodu se autor domnívá, že výzkum k tomuto tématu dozajista není u konce. V tomto případě by dozajista byl zajímavý výsledek výzkumu celé Trumpovy administrativy za případně dva či šest let. Podobně by byl zajímavý výzkum i v jiných tématech zvolených proměnných, které zkoumala tato práce.

Seznam pramenů a literatury

Prameny

Internetové zdroje

Compilation of Presidential Documents.

<https://www.gpo.gov/fdsys/browse/collection.action?collectionCode=CPD>

Twitter Baracka Obamy. <https://twitter.com/BarackObama>

Twitter Donalda Trumpa. <https://twitter.com/realDonaldTrump>

USAID. <https://www.usaid.gov/>

U.S. Department of State. <https://www.state.gov/>

U.S. Department of State Archive. <http://dosfan.lib.uic.edu>

Public Papers of the Presidents of the United States.

<https://www.archives.gov/files/federal-register/publications/presidential-papers.html>

Remarks on the UN Human Rights Council. <https://www.state.gov/secretary/remarks/2018/06/283341.htm>

Tištěné

United Nations Security Council. 2018. *S/2018/14/Rev.1*. New York: United Nations.

Noviny

New York Times. 2009. „*In Rescue of Captain, Navy Kills 3 Pirates*“. 12. dubna 2009. Dostupné na: https://www.nytimes.com/2009/04/13/world/africa/13pirates.html?pagewanted=all&_r=0 (15. 6. 2018).

New York Times. 2017. „Text: President Trump’s Executive Order on Immigration“. 6. března 2017. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2017/03/06/us/politics/trump-executive-order-immigration-text.html> (15. 6. 2018).

Working papers

Bruton, Bronwyn. 2010. *Somalia: A New Approach*. Working paper č. 52. Council on Foreign Relations. Dostupné na: https://www.cfr.org/content/publications/attachments/Somalia_CSR52.pdf (29. 4. 2018).

Fedirka, Allison. 2017. Why the US Cares About Somalia. Working paper. Geopolitical Futures. Dostupné na: <https://geopoliticalfutures.com/us-cares-somalia> (29. 4. 2018).

Gilpin, Raymond. 2009. Counting the Costs of Somali Piracy. Working paper. United States Institute of Peace. Dostupné na: <https://www.usip.org/publications/2009/07/counting-costs-somali-piracy> (29. 4. 2018).

Lunn, Jon. 2008. *Interlocking crises in the Horn of Africa*. Working paper č. 86. House of Commons Library. Dostupné na: <http://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/RP08-86/RP08-86.pdf> (29. 4. 2018).

Lunn, Jon. 2018. *Somalia: March 2018 update*. Working paper č. 7298. House of Commons Library. Dostupné na: <http://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-7298/CBP-7298.pdf> (29. 4. 2018).

Projevy

Clinton, Bill. 1994. *Administration of Bill Clinton 1993*. Washington: National Archives and Records Administration.

Clinton, Bill. 1995. *Administration of Bill Clinton 1994*. Washington: National Archives and Records Administration.

Clinton, Bill. 1996. *Administration of Bill Clinton 1995*. Washington: National Archives and Records Administration.

Clinton, Bill. 1997. *Administration of Bill Clinton 1996*. Washington: National Archives and Records Administration.

Clinton, Bill. 1998. *Administration of Bill Clinton 1997*. Washington: National Archives and Records Administration.

Clinton, Bill. 1999. *Administration of Bill Clinton 1998*. Washington: National Archives and Records Administration.

Clinton, Bill. 2000. *Administration of Bill Clinton 1999*. Washington: National Archives and Records Administration.

Clinton, Bill. 2001. *Administration of Bill Clinton 2000–2001*. Washington: National Archives and Records Administration.

Bush, W. George. 2002. *Administration of George W. Bush 2001*. Washington: National Archives and Records Administration.

Bush, W. George. 2003. *Administration of George W. Bush 2002*. Washington: National Archives and Records Administration.

Bush, W. George. 2004. *Administration of George W. Bush 2003*. Washington: National Archives and Records Administration.

Bush, W. George. 2005. *Administration of George W. Bush 2004*. Washington: National Archives and Records Administration.

Bush, W. George. 2006. *Administration of George W. Bush 2005*. Washington: National Archives and Records Administration.

Bush, W. George. 2007. *Administration of George W. Bush 2006*. Washington: National Archives and Records Administration.

Bush, W. George. 2008. *Administration of George W. Bush 2007*. Washington: National Archives and Records Administration.

Bush, W. George. 2009. *Administration of George W. Bush 2008–2009*. Washington: National Archives and Records Administration.

Obama, Barack. 2010. *Administration of Barack Obama 2009*. Washington: National Archives and Records Administration.

Obama, Barack. 2011. *Administration of Barack Obama 2010*. Washington: National Archives and Records Administration.

Obama, Barack. 2012. *Administration of Barack Obama 2011*. Washington: National Archives and Records Administration.

Obama, Barack. 2013. *Administration of Barack Obama 2012*. Washington: National Archives and Records Administration.

Compilation of Presidential Documents 2013. <https://www.govinfo.gov/app/collection/cpd/2013>

Compilation of Presidential Documents 2014. <https://www.govinfo.gov/app/collection/cpd/2014>

Compilation of Presidential Documents 2015. <https://www.govinfo.gov/app/collection/cpd/2015>

Compilation of Presidential Documents 2016. <https://www.govinfo.gov/app/collection/cpd/2016>

Compilation of Presidential Documents 2017. <https://www.govinfo.gov/app/collection/cpd/2017>

Compilation of Presidential Documents 2018. <https://www.govinfo.gov/app/collection/cpd/2018>

Literatura

Adler, Emanuel. 2013. „Constructivism in International Relations: Sources, Contributions, and Debates.“ In: *Handbook of International Relations*. Ed. Walter Carlsnaes, Thomas Risse a Beth Simmons. London: SAGE Publications Ltd, 112–144.

Anzalone, Christopher. 2018. „Black Banners in Somalia: The State of al-Shabaab’s Territorial Insurgency and the Specter of the Islamic State“ *CTC Sentinel* 11, 3, 12–20.

Barša, Pavel a Císař, Ondřej. 2008. *Anarchie a řád ve světové politice*. Praha: Portál.

Beneš, Vít. 2010. „Trnitá kariéra konstruktivisty v mezinárodních vztazích: Rozhovor s Nicholasem Onufem.“ *Mezinárodní vztahy* 45, 1, 99–108.

Bradbury, Mark a Healy, Sally. 2010. „Endless war: a brief history of the Somali conflict“ In: *Accord 21*. Ed. Mark, Bradbury a Sally, Healy. London: Conciliation Resources, 10–14.

Checkel, Jeffrey. 2007. „Constructivism and EU Politics.“ In: *Handbook of European Union Politics*. Ed. Erik Jørgensen, Mark Pollack a Ben Rosamond. London: SAGE Publications Ltd, 57–76.

- Clarke, Richard. 2004. *Against All Enemies: Inside America's War on Terror*. New York: Free Press.
- Cohen, Herman. 2000. *Intervening in Africa: Superpower Peacemaking in a Troubled Continent*. London: MacMillan Press.
- Cohen, Roberta. 2008. *The History, The Challenges, and The Criteria for an Effective Policy*. Příspěvek přednesený na konferenci Integrating Human Rights in US Foreign Policy, Bern 9. dubna 2008. Dostupné na: https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/04_human_rights_cohen.pdf (29. 4. 2018).
- De Waal, Alex. 2015. *The Real Politics of The Horn of Africa: Money, War and The Business of Power*. Cambridge: Polity Press.
- Der Derian, James a Shapiro, Michael. 1998. *International/Intertextual Relations*. New York: Lexington Books.
- Drisko, James a Maschi, Tina. 2016. *Content Analysis*. New York: Oxford University Press.
- Drulák, Petr. 2003. *Teorie mezinárodních vztahů*. Praha: Portál.
- Etzioni, Amitai. 2007. *Security First: For a Muscular, Moral Foreign Policy*. New Haven: Yale University Press.
- Fishman, Brian. 2012. „The Evidence of Jihadist Activity in Syria“. *CTC Sentinel* 5, 5, 4–10.
- Gilpin, Robert. 1987. *The Political Economy of International Relations*. New Jersey: Princeton University Press.
- Hesse, Brian. 2011. *Somalia: State Collapse, Terrorism and Piracy*. New York: Routledge.
- Kozák, Kryštof a kol. 2009. *Zahraniční politika USA na začátku 21. století*. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky.
- Kratochwil, Friedrich. 1989. *Rules, Norms, and Decisions*. New York: Cambridge University Press.
- Krippendorff, Klaus. 2004. *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*. London: Sage Publications.

- Kubálková, Vendulka, Onuf, Nicholas a Kowert, Paul. 1998. *International Relations in a Constructed World*. New York: Routledge.
- Lewis, Ioan. 2008. *Understanding Somalia and Somaliland*. New York: Columbia University Press.
- Mantzikos, Ioannis. 2010. „U.S. foreign policymaking toward Ethiopia and Somalia (1974–1980)“ *African Journal of Political Science and International Relations* 4, 6, 241–248.
- Masters, Jonathan. 2017. „U.S. Foreign Policy Powers: Congress and the President“ Council on Foreign Relations. Dostupné na: www.cfr.org/backgrounders/us-foreign-policy-powers-congress-and-president (15. 5. 2018).
- Onuf, Nicholas. 2013. *Making Sense, Making Worlds*. New York: Routledge.
- Onuf, Nicholas. 1989. *World of Our Making*. Columbia: University of South Carolina Press.
- Pouliot, Vincent. 2007. „Subjectivism: Toward a Constructivist Methodology.“ *International Studies Quarterly* 51, 2, 359–384.
- Prasad, Devi. 2008. „Content analysis: A method of Social Science Research“ In: *Research Methods for Social Work*. Ed. Lal Das, Vanila Bhaskaran. New Delhi: Rawat Publications, 174–193.
- Prunier, Gérard. 1995. *Somalia: Civil War, Intervention and Withdrawal 1990–1995*. London: Writenet.
- Rosati, Jerel, Scott, James. 2011. *The Politics of United States: Foreign Policy*. Wadsworth: Cengage Learning.
- Ruggie, John. 1998. *Constructing the World Polity*. New York: Routledge.
- Ryan, David, O'Brien, Liam. 2017. Democracy Promotion and US Foreign Policy. Working paper. Oxford Research Encyclopedias. Dostupné na: <http://politics.oxfordre.com/view/10.1093/acrefore/9780190228637.001.0001/acrefore-9780190228637-e-361> (29. 4. 2018).
- Schulz, Winfried, Helmut, Scherer, Hagen, Lutz et al. 2004. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Nakladatelství Karolinum.

Šedivý, Jiří. 2002. „Střet identit? USA a Evropa po 11. září.“ *Mezinárodní vztahy* 37, 4, 5–25.

Záhořík, Jan. 2008. „Etiopie v současné severovýchodní Africe: vnitropolitický a mezinárodně-politický pohled“ *Slovenská politologická revue* 1, 8, 2–33.

Weber, Robert. 1990. *Basic Content Analysis*. 2. vyd. London: Sage Publications.

Woodward, Peter. 2006. *US Foreign Policy and the Horn of Africa*. London: Routledge.

Seznam tabulek a grafů

Tabulka č. 1 – Výskyt slov spojených s tématem násilností

Tabulka č. 2 – Výskyt slov spojených s mezinárodní pomocí

Tabulka č. 3 – Výskyt slov spojených s tématem zhrouceného státu

Tabulka č. 4 – Výskyt slov spojených s tématem terorismu

Tabulka č. 5 – Výskyt slov spojených s tématem pirátství

Tabulka č. 6 – Výskyt slov s kladnou konotací

Tabulka č. 7 – Výskyt slov s negativní konotací

Graf č. 1 – Téma násilností

Graf č. 2 – Téma mezinárodní pomoci

Graf č. 3 – Téma zhrouceného státu

Graf č. 4 – Téma terorismu

Graf č. 5 – Téma pirátství

Graf č. 6 – Syntéza kladných a negativních proměnných

Přílohy

Příloha č. 1 – Seznam všech klíčových slov

Conflict	Conflicts			
Death	Deaths	Dead	Dying	Die
Fight	Fights	Fighting	Battle	
Kill	Kills	Killed	Killing	
Violence	Savagery	Brutality	Bloodshed	
Wounded	Injury	Injuries	Maimed	Maiming
Humanitarian				
Peacekeeping	Peacekeepers			
Stability	Stabilize	Stabilizing	Stabilization	
Order				
Saving lives	Save lives	Saved lives		
Transition	Transitional			
Emergency	Emergencies			
Failed state	Failing	Fail		
Radicalism	Radical			
Warlord	Warlords	Warlordism		
Refugees	Refugee	Fugitive	Fugitives	
Starvation	Starving	Starved	Famine	Hunger
Al-Shabaab	al Shabaab			
Al-Qaeda	al Qaeda			
Extremism	Extremist			
Fundamentalism				
ISIS / ISIL	Islamic state	Daesh		
Terrorism	Terrorist	Terrorists		
Captivity	Captive	Imprisonment		
Crime	Crimes			
Piracy	Pirat			
Robbery	Looting	Theft	Plunder	Plundering
Smuggling				
Trafficking				
Government	Institutions	Authority		
Improvement	Improve	Progress	Development	Better (getting)
Peace	Peaceful			
Safety	Safeness			
Succes	Successes	Successful		
Upholding	Maintaining	Respecting	Preserving	
Anarchy	Lawlessness	Lawless	Disorder	Chaos
Deterioration	Deteriorate	Decline		
Failure	Disappointment	Breakdown		
Threat	Threats	Danger	Menace	
Violation	Violations			
War	Warfare			

Příloha č. 2 – Počet proměnných v letech 1993 až 2005

Hlavní proměnná	Počet proměnných v letech 1993 až 2005												
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Conflict	4	6			1			1					
Death	21	5						1					
Fight	13	3						3		1	1	1	2
Kill	23	2						9			1	1	1
Violence	21					1							
Wounded	12												
Humanitarian	30	8	2					2					1
Peacekeeping	33							4			2		
Stability	2										1		
Order	15												
Saving lives	8	8		3	1								
Transition	2												
Emergency	2												2
Failed state													
Radicalism													
Warlord	7												
Refugees	1					1							
Starvation	34	9			1			1					2
Al-Shabaab													
Al-Qaeda													
Extremism													
Fundamentalism													
ISIS / ISIL													
Terrorism										5	3	1	
Captivity	5												
Crime													
Piracy													
Robbery													
Smuggling													
Trafficking													
Government	4										1		
Improvement	4												
Peace	2												
Safety													
Success													
Upholding													
Anarchy	23	1											
Deterioration	2							1					
Failure													
Threat	4	1								1		2	2
Violation													
War	7	4	1			1				2	3	1	1

Příloha č. 3 – Počet proměnných v letech 2006 až 2018

Hlavní proměnná	Počet proměnných v letech 2006 až 2018												
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Conflict					7	2	2	1			1	2	
Death						2	2						
Fight	1			1	3			2			1	1	
Kill			1		1		1		1		1		1
Violence					4	1	6					3	
Wounded			1				1					1	1
Humanitarian					5	3	3					1	
Peacekeeping					1		1		2		1	1	
Stability	1	2			5		1			1	2	1	2
Order													
Saving lives				1		2	1						
Transition	2				4		1						
Emergency					4	8	10				6	8	5
Failed state										3			
Radicalism					1								
Warlord													
Refugees					2	1				4	2	4	
Starvation				1		5	2					1	
Al-Shabaab					1		4	5	6	17	7	6	2
Al-Qaeda								1	6	3		2	
Extremism							2			2			
Fundamentalism													
ISIS / ISIL									2	3	1	5	1
Terrorism		1		1	4		4	5	2	7	2	17	1
Captivity							2						
Crime				1									
Piracy				5	4	2	2				2	1	
Robbery					3	1	2				1	1	
Smuggling													
Trafficking													
Government	2				4		3	7		6	1	3	
Improvement						1	2	4		1	1	1	
Peace									1				
Safety													
Succes													
Upholding													
Anarchy			2										
Deterioration					1	1	2					2	
Failure	2												
Threat		1			5	1	5	3	4	6	4	7	2
Violation					2	1	2				1	1	
War		1	1		1		1	4	1	2	3		

Příloha č. 4 – Projevy obsahující proměnné témat

Období	Počet projevů týkajících se Somálska	Téma násilností		Téma mezinárodní pomoci		Téma zhroutěného státu	
		Projevy obsahující proměnné tématu	Procentuální vyjádření	Projevy obsahující proměnné tématu	Procentuální vyjádření	Projevy obsahující proměnné tématu	Procentuální vyjádření
1993	33	26	79 %	22	67 %	21	64 %
1994	7	5	71 %	5	71 %	4	57 %
1995	1	0	0 %	1	100 %	0	0 %
1996	2	0	0 %	2	100 %	0	0 %
1997	1	1	100 %	1	100 %	1	100 %
1998	1	1	100 %	0	0 %	1	100 %
1999	0	0	0 %	0	0 %	0	0 %
2000	4	4	100 %	3	75 %	1	25 %
2001	0	0	0 %	0	0 %	0	0 %
2002	3	1	33 %	0	0 %	0	0 %
2003	10	2	20 %	2	20 %	0	0 %
2004	7	2	29 %	0	0 %	0	0 %
2005	13	2	15 %	1	8 %	2	15 %
2006	8	1	13 %	1	13 %	0	0 %
2007	4	0	0 %	2	50 %	0	0 %
2008	4	1	25 %	0	0 %	0	0 %
2009	10	1	10 %	0	0 %	1	10 %
2010	10	7	70 %	4	40 %	3	30 %
2011	12	4	33 %	4	33 %	6	50 %
2012	15	3	20 %	3	20 %	5	33 %
2013	10	3	30 %	1	10 %	0	0 %
2014	9	1	11 %	3	33 %	0	0 %
2015	13	0	0 %	1	8 %	4	31 %
2016	8	2	25 %	2	25 %	2	25 %
2017	12	4	33 %	1	8 %	5	42 %
2018	3	1	33 %	1	33 %	1	33 %
Období	Počet projevů týkajících se Somálska	Téma terorismu		Téma pirátství			
		Projevy obsahující proměnné tématu	Procentuální vyjádření	Projevy obsahující proměnné tématu	Procentuální vyjádření		
1993	33	0	0 %	5	15 %		
1994	7	0	0 %	0	0 %		
1995	1	0	0 %	0	0 %		
1996	2	0	0 %	0	0 %		
1997	1	0	0 %	0	0 %		
1998	1	0	0 %	0	0 %		
1999	0	0	0 %	0	0 %		
2000	4	0	0 %	0	0 %		
2001	0	0	0 %	0	0 %		
2002	3	3	100 %	0	0 %		
2003	10	8	80 %	0	0 %		
2004	7	5	71 %	0	0 %		
2005	13	8	62 %	0	0 %		
2006	8	3	38 %	0	0 %		
2007	4	2	50 %	0	0 %		
2008	4	3	75 %	0	0 %		
2009	10	4	40 %	3	30 %		
2010	10	5	50 %	1	10 %		
2011	12	1	8 %	2	17 %		
2012	15	5	33 %	3	20 %		
2013	10	8	80 %	0	0 %		
2014	9	7	78 %	0	0 %		
2015	13	10	77 %	0	0 %		
2016	8	3	38 %	1	13 %		
2017	12	8	67 %	1	8 %		
2018	3	1	33 %	0	0 %		